

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 8 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (8 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminică

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

M. Sa Împărăteasa-Regină Elisabeta.

Sâmbăta trecută, în ziua Tăierei capului Sf. Ioan, Majestatea Sa Elisabeta, Împărăteasa Austriei și Regina Ungariei a fost ucisă cu un pumnal în orașul Genf (Geneva) din țeara Elveției.

Telegramele au vestit acest mișelesc și ticălos fapt în toate părțile lumii. Mai iute s'a știut zguduitoarea știre în Viena, de unde 'i-s'a trimis Tribunei numai decât următoarea telegramă:

Viena, 10 Septembrie. „Împărăteasa-Regină a fost asasinată (ucisă) astăzi în Genf”.

Din aceste cuvinte am știut întemplarea crimei celei mai miserabile, ce s'a săvârșit vre-odată. Și știrea răspândită pretutindenea a zguduit inimile popoarelor supuse falnicei case domnitoare a Habsburgilor și a umplut de jale și adâncă întristare întreaga lume civilizată.

Când osândim din toată puterea cuvântului această mișelescă faptă, care a stins viața celei mai bune și mai nevinovate femei, care a fost întruparea bună-tății și a nevinovăției, ochii nostri compătimitor ni-se îndreaptă la preaiubitul nostru Monarch și la familia domnitoare, care a îndurat această nouă și grea lovitură a sorței.

Lumea întreagă și îndeosebi popoarele monarhiei austro-ungare sunt uimite de o lovitură așa de crâncenă, ce a ajuns pe iubitul Domnitor.

Căci multe și mari lovituri și încercări a suferit Împăratul-Regele nostru de un jumătate de veac, de când cu mare înțelepciune cărmuște naia împărăției Lui incredințată, dar' această le întrece pe toate, aceasta e cea mai amară lovitură, ce 'l-a isbit în inimă tocmai în preajma sărbătorilor iubire.

Și dacă pentru astfel de dureri nesfârșite și fără de margini este totuși o

mică mângâiere, o alinare cel puțin încâtva, Majestatea Sa, prea bunul nostru Domnitor, Împărat-Rege, se o aște în Dumnezeu și în popoarele Sale credincioase, cari iau parte la durerea și jalea adâncă ce stăpânește în aceste zile grele pe El și pe 'Înalta familie domnitoare.

Luând și noi, poporul românesc, parte la durerea iubitului Monarch, dorim din adâncul sufletului nostru, ca Dumnezeu cel Atotputernic să-I dea tărie a suporta și această grea și dureroasă lovitură, cea mai grozavă din loviturile, ce pot isbi sufletul unui om pământean.

Atentatul.

Să știe, că Împărăteasa-Regină Elisabeta bo'năvă fiind, călătorește de mai multă vreme prin diferite țări ale Europei, căutându-și de sănătate și având plăcere și distracție în călătorii. Înalta Domnitoare în aceste călătorii era însoțită de puțin, mai cu seamă de că eva doamne dela curte.

Astfel se află acum de curând în țeara Elveției și a sosit în orașul Geneva. Sâmbăta după amiază la 2 ore și 40 minute Majestatea Sa mergea dela hotelul „Beau-Rivage”, unde-și luase cotele, la stațiunea vapoarelor, să facă o primblare pe frumosul lac dela Geneva. Când se apropia de vapor, un om în vestimente de mușcător, a năvălit asupra M. Sale și 'i-a dat o lovitură în piept. Augusta Doamnă a picat jos; suita a transportat-o pe vapor, care era gata să plece. Căpitanul vaporului, aflând ce s'a întâmplat, nu voia să plece, fiindcă Împărăteasa își perdu-se conștiința de sine. La rugare însă a plecat. — Toate încercările de redestentare au fost zădărnice. S'a observat apoi urmele de sânge, și atunci vaporul s'a întors la mal. M. Sa a fost dusă la hotel, unde 'și a dat sufletul în curând, pe la 3 ore d. e. S'a constatat că a fost împunută la inimă!

După săvârșirea faptului, ucigașul necunoscut a cercat să fugă, dar' a fost urmărit de doi-trei oameni, cari s'aflu acolea, a fost luat prins și dat pe mâinile poliției. Ucigașul nu a făcut nici împotrivire de a fi dus la

poliție, ba pe cale cânta și a zis între altele: „Cred, că am lovit bine. Lovitura a fost probabil de moarte.

La poliție a spus frațuzește că e anarhist și atară numai pe cei bogați.

Mai departe a spus, că a venit la Geneva cu gândul să onoare o persoană de poziție înaltă; s'a gândit întâia la Henric, ducele de Orleans, dar' nu 'i-a succedat. Auzit, apoi din înșelare că acela e Împărăteasa-Regina Elisabeta, și a omorât-o pe ea, fiindcă 'i-a fost mai ușor să se apropie.

La el s'a găsit o carte de militar, din care se vede, că e născut la 1873, în Paris, de loc însă e din Parma (Italia), e Italian și-l cheamă Luigi Luccheni.

Știrea.

Știrea pe unde numai a sosit, a produs cea mai dureroasă impresie. În Viena la început nu credeau oamenii și o mare mulțime s'a adunat la palatul împărătesc, pe aște adevărul. Împăratul nu era în Viena, ci în Schönbrunn. Aici a aflat zguduitoarea știre dela centele Paar, care 'l-a pregătit pe departe și numai după aceea 'i-a spus trista întâmplare.

M. Sa a fost atât de greu atins de această știre, încât toți erau îngrijați de starea sănătății Monarchului, care între altele a zis: — Acesta e cialul cel mai amar al vieții mele.

Ear' mai târziu se zice că ar fi zis eară: — Așadară nu este în lume nici o durere, de care eu să fiu cruțat?

În Viena, în Pesta și prin toate orașele pe unde a sosit vestea, s'au arborat steaguri negre pe case. Aici în Sibiu aproape toate casele au steag negru și pe la bolți se vede icoana M. Sale Reginei; țevită în negru. În Viena se fac mari pregătiri de a da în față de jale orașului pe când va fi înmormântarea.

Înmormântarea.

Trupul Împărătesei a fost întins în o odăie a hotelului, în care a răposat și care a fost învălă în negru. Aici au constatat medicii cauza morții și s'a îmbalsamat trupul. Apoi s'au așteptat măsurile, ce se vor lua din Viena pentru înmormântare. Din Viena a plecat Duminică seara un tren separat

(anumit), ca să aducă acasă trupul Înaltei răposate. Se crede, că înmormântarea va fi Sâmbătă, în 17 l. c.

La înmormântare vor lua parte o mulțime nesfârșită de oameni, deputați și trimiși dela curțile domnitoare europene. Va lua parte *împăratul Germaniei, regele Saxoniei și poate și regele Italiei.*

Date din viața Împărătesei.

Împărătesa-Regină Elisabeta, Amalia, Eugenia, este fiica ducelui Maximilian de Bavaria (Germania). S'a născut la 24 Decembrie 1837. La 24 Aprilie 1854 s'a cununat în Viena cu M. Sa Împăratul Francisc Iosif, și a avut 4 băieți, dintre cari trăiesc numai două fete:

Gisela (Luisa Maria), născ. la 12 Iulie 1856, e măritată după principele Leopold de Bavaria, și Maria Valeria, n. la 22 Aprilie 1868; s'a cununat la 31 Iulie 1890 cu Arhiducele Francisc Salvator.

Înalta răposată a suferit în timpul din urmă de o boală de nervi (vine) foarte greu și era aproape se moară în locul de scaldă Nauheim. Reînsănătoșându-se a mers de curând în Elveția, la Teritet, unde și Majestatea Sa Monarhal petrecea cu plăcere. La Geneva, locul trist, s'a dus numai Vineria trecută, ca se facă o vizită. Aici a ajuns-o cruda moarte.

Doliul Românilor.

Din știrile ce vin zi de zi din toate părțile, se vede, că doliul sau jalea este generală. Dela toate curțile europene, dela Domnitori, Prinți și guverne sosesc telegrame și scrisori de jale și condolență, la Majestatea Sa în Viena. Curțile europene au hotărât să jalească vreme mai îndelungată. Între altele curtea regească română a hotărât să jalească 6 săptămâni.

Românii din Austro-Ungaria, cari întotdeauna, în bine și în rău au stat cu credință neclintită alipiți de Împăratul-Rege și de familia domnitoare, arată și de astă-dată, că iau parte la durerea și jalea iubitului Domnitor.

Cele mai înalte autorități bisericesti ale noastre, consistoarele metropolitane din Sibiu și Blaj, apoi cele episcopesti dela Orade, Arad, Lugoj, Caransebeș etc. îndată ce au primit tristă știre, au dispus prin circulare, ca până în ziua înmormântării să se tragă clopotele la biserici în fiecare zi și să se ție

parastas, ear' în ziua înmormântării să nu se ție școală.

Circularele consistoarelor noastre sânt scrise în ton duios și jalnic, din care se reoglindează durerea, ce o simt bisericile române în fața dureroasei întâmplări.

Urmările.

Moartea atât de zguduitoare și jalnică a Împărătesei-Regine poate să aibă urmări însemnate politice. Unele ziare, după-cum spun, informate din izvoare sigure, zic, că Împăratul-Rege, zguduit de această durere nouă și adâncă, va abdice de tron și va încredința frânelor ocârmuirii nepotului său *Francisc Ferdinand.*

Foaia *Egyetértés* de Duminecă scrie, că în cercurile deputaților din Pesta se știa, că Împăratul avea de gând să abdice îndată după sărberea jubileului de 50 de ani urcării sale pe tron, ceea-ce va fi în 2 Decembrie a. c.

Acum — scrie „Egyetértés” — poate că și acest termin va fi prea lung pentru M. Sa.

Nu știm intru-cât sânt adevărate cele scrise de *Egyetértés*, dar' ceea-ce se anunță hotărât e, că *sărbările jubileare din 2 Dec. se vor ține*, deși mai restrinse, decum au fost plănuite.

Altă urmă de luat în seamă va fi, că poate se vor lua în toate țările măsuri împotriva anarchismului.

În privința aceasta foaia rusească *Novosti* e de părere, că la conferința care se va întruni să se desbată propunerea de pace a Țarului, să se pună în discuție și mijloacele ce sânt a se folosi pentru împedecarea anarchismului.

Aici mai amintim, că manevrele, cari erau să se ție zilele acestea în Ungaria de mează noapte, la Leutschau, s'au sistat.

Amănunte mai noue.

Lucheni, ucigașul, a fost ascultat de mai multe-ori. El nu arată nici o părere de rău și mărturisește, că este de mult anarchist și a avut de gând să omore o persoană de rang înalt. Știe, că a omorât o femeie, care nu s'a amestecat în politică, dar' zice, că a dat prin aceasta o pildă de urmat anarhistilor. El se poartă foarte liniștit și modest.

S'a aflat acum și arma cu care *Lucheni* a săvârșit atentatul. Este o *pildă* de ascuțit firez în trei dungi, având lungime de 15 cm. și un mănunchiu de lemn.

Cea mai mare pedeapsă ce-l așteaptă pe ucigaș nu poate fi decât temniță pe viață,

deoare-ce în Elveția și în cantonul Genf e stearsă pedeapsa de moarte.

Privitor la înmormântare s'au luat următoarele măsuri: Trenul deosebit sosește Joi seara la Viena și trupul răposatei va fi dus în palatul împărătesc. Vineri și Sâmbătă înainte de prânz publicul poate să vadă sicriul, ear' *Sâmbătă după amiază la 4 ore va fi înmormântarea.* Pe când cetitorii primesc foaia noastră, Împărătesa-Regină va fi așezată în locașul de odihnă veșnică, în cripta familiară împărătescă.

Înmormântarea va fi strălucită.

Orașul Viena să împodobește minunat în podobe cernite.

La înmormântare iau parte toți prinții și prinsele împărătești peste 70 la număr, apoi mai mulți Domnitori, între cari se zice, că va fi Regele României sau Prințul moștenitor și apoi un șir de tot mare de deputațiuni și reprezentanți.

Nouă măsură de maghiarizare.

Ministrul de interne a dat de curând o ordinațiune, în urma căreia începând cu 1 Ianuarie al anului 1899, diplomele de medici (doctori) câștigate la universitatea din Viena, ori la altă universitate din străinătate, nu mai au valoare pentru Ungaria, și medicii trebuie să facă examen ungurește.

Foile ungurești motivează această ordinațiune prin aceea, că tinerii nemaghiari, încunjurând universitățile din țeară, se duc la Praga, București și chiar și la Moscova, și de acolo se refutorc în patrie cu idei daco-române și panslaviste. Și acestei creșteri nepatriotice a medicilor vrea ministrul să-i pună stavilă.

Va să zică după-ce ne-au încătușat și ne-au pus sub tutelă preoții și învățătorii, vreau să ne înhațe și doctorii și să-i silească a face examen unguresc, în nădejde, că așa se vor maghiarisa. Slabă nădejde!

Manevrele împărătești.

Anul acesta s'au ținut mari manevre Împărătești în Bănat, centrul mișcărilor fiind *Buziașul* și împrejurimea apropiată. La ele au luat parte soldații corpului XII. din Ardeal și corpul VII. de armată din Bănat și Ungaria până la Tisa. Numărul soldaților a fost aproape la 100 de mii. Soldații din deose-

FOIȚA.

Băiatul leneșului.

— Poveste din popor. —

A fost ce a fost, dar' aceasta cu a bună-seamă știu că a fost, căci dacă n'ar fi fost nu s'ar spune-n zi de post. Deci să am și ascultare, dela mic și mare.

Pe vremea lui Koșot, când se bătea Muscaul cu grebla și Nemții purtau fuse ca Țiganii acum, atunci trăia în țeara honverzilor un om leneș, leneș curat, chiar ca cel leneș, așa era de leneș de avea în fund o pată neagră atât de mare, cât ai fi putut să croești din ea 7 părechi de cisme ungurești cu pințeni cu tot. Birbul satului văzându-l așa l'ascos cu muieră cu tot afară din sat în o pădure, unde l'au făcut o colibă spre adăpost.

Peste câteva săptămâni, veni vremea să nască muieră leneșului. Și tocmai atunci trecea de acolo Christos și cu Sfântu Petru, și ei

merseră la coliba leneșului și botezară copilul punându-i numele..... Și încă mai ziseră cei doi călători, adică Christos și Sfântu Petru, că: Când va implini copilul un an, atunci să-l scoată tatăl sau afară la marginea pădurei, căci ei vor împărtași copilului daruri de noroc, și va fi mare și vestit în tot pământul.

Copilul a crescut foarte iute, așa că când era de un an, el era mare la statură cât un bărbat de 100 de ani.

Tatăl său plecase cu el spre marginea pădurei, dar' n'a putut să meargă până la marginea pădurei, căci l'au cuprins ear' lenea, și s'a lăsat jos la pământ. Copilul însă a ținut de drum, s'a tot dus, tot în drept cu nasul, măcar-că el nu știa calea prin pădure. Astfel ajunsă la o margine a pădurei unde tocmai îl așteptau doi boi. Boii când l'au văzut, îndată l'au și zis: „Ah, drag gazda nost, numai un pic să fi zăbovit, ne perdeai cu totul”. Și mai ziseră boii: „Ia acum, stăpâne, trei fire de păr dela noi din cap, și te du cu ele la curțile ce se ved color'n depărtare, căci acele curți sânt ale draconilor, dar'

numai pe unul bătrân schiop de un picior, cu o barbă lungă și cu un păr roșu ca cel jidovesc, îl vei afla acasă, și numai decât fă cu părul acesta cătră el, căci îndată va muri”.

Copilul s'a dus, și așa a și făcut, după-cum l'au spus boii, căci dracul cel cu păr jidovesc a și murit. Și el a adus tot felul de averi de acolo, și unelte de lucru.

Într'acelea se auzia, că uu împărat are o holdă de sămănătură toată de fer, din dungă n dungă. Și zicea împăratul, că cine va fi în stare să are și să samone acel pământ de fer într'o zi, acelaia îi va da aur și argint atâta cât va putea pune pe un car și pe fata lui de muieră acelaia.

Mulți baroni au încercat ca să are acest pământ de fer, dar' nici unul nu a isbutit.

Însă boii copilului au zis cătră el: vom merge noi și vom încerca, căci noi știm că vom isbuti.

Deci merse copilul cu boii și începură a ara, și au tot arat până seara, dar' abia seara au gătat cu aratul. Dar' acum când

bitele părți au plecat spre Buziaș deja în August, manevrând într'una, ear' manevrele adevărate s'au ținut în zilele din 3 până în 7 Septemvrie între rîul Timiș și satele Lugojel și Uliuc, din jurul Buziașului.

Manevrele sînt lupte închipuite, ca-și-cînd o parte a soldaților ar fi dușmani, ear' ceilalți apărători ai patriei. Aceasta e de lipsă așa pentru deprinderea bună a soldaților și a oficerilor, cari comandează.

Astfel s'a făcut aceasta și la Buziaș. Un corp de armată s'a închipuit că e dușman, ear' celalalt ca apărător, și așa s'a dat lupta între ele.

Toate statele europene 'și-au trimis, încredințații lor la aceste manevre, ear' în 3 Sept. a sosit dela Viena și Maiestatea Sa, însoțit între alții de moștenitorul tronului Francisc Ferdinand. Maiestatea Sa a petrecut cu vie luare aminte dezvoltarea luptei și a fost deplin mulțumit cu ținuta ficiilor.

Acest fapt este îmbucurător pentru noi, de oare-ce partea covârșitoare a soldaților a fost Români, din Ardeal și Bănat. De nou s'a văzut, în ciuda dușmanilor noștri, că Românul este unul dintre cei mai buni soldați.

Dar' pentru noi s'au mai întîmplat și alte lucruri îmbucurătoare.

Nu numai soldații dela manevre, dar' și ținutul în care s'au ținut ele, e românesc. Maiestatea Sa a petrecut Jeci câteva zile în mijlocul poporului românesc și văzînd pe sate și pretutindenea marea mulțime de Români a zis:

— *Într'adevăr, se nu știu că sînt în Ungaria, aș crede că mă aflu în România.*

Moștenitorul nostru de tron a dat în un sat de o nuntă românească, Alteței Sale 'i-a plăcut datinile dela nuntă și a cinstit pe miri. Ear' cînd acestia 'i-au sărutat mîna și au atîns-o cu fruntea, Alteța Sa nu 'și-a putut ascunde plăcerea și a întreat pe românește:

— *Asta-i la voi datina?*

Ei, ce zic la aceasta dușmanii noștri, cari ne desprețuiesc limba, obiceiurile și tot ce e românesc? Ce se zică — tac și înghit la noduri!

va sîmna? căci trebuia să gate tot lucrul în o singură zi. Atunci zise un bou către celalalt: Ce poți tu face? El zise: Pot să strig așa de puternic, căt tot pămîntul să se cutremure, dar' tu? Ea pot să iau cu cornul meu soarele dela apus să-l pun la răsărit. Ei așa și făcură, că mutară soarele și astfel au putut lucra earăși... Și au tot lucrat până-ce s'a făcut de a doua-oră seară, dar' ei n'au gătat tot lucrul, mai aveau de grăpat. Și ei de-a treia-oră au mutat soarele dela cursul seu, astfel până la a treia seară au gătat lucrul cu grăpat cu tot.

După-ce a gătat lucrul a mers copilul, care în atîta vreme s'a făcut flăcău, cu carul la împăratul după făgăduință. Și a început a încărcă, și tot încărcă, dar' nu avea cu ce să umple carul, ba pe urmă cînd fu să plece a mai aflat un țepel rău, și și acela încă 'l-a pus, ear' mai pe urmă și pe fata împăratului... Împăratul văzuse că nu-i glumă acru, căci flăcăul se ducea cu toată averea împăratului. El a mînat oastea după-ficior cu tunarile, ca să iee acelea dela el, dar' înzădar, căci el nu

Două premii.

— Concurs literar. —

Cetitorii noștri își vor aduce aminte, că anul trecut pe vremea aceasta, în anul dela 7/19 Septemvrie și următori, am publicat, că vrednicul nostru compatriot dl *Dr. Vaslie Bianu*, medic în Buzău, a depus la administrația foii noastre 30 fl. în aur, cu care se se premieze cea mai bună descriere sau monografie a comunei *Făget*, din comitatul Tîrnavei-mici, în apropiere de istorica localitate: *Cetatea-de-Baltă*.

Am publicat cu plăcere concurs asupra acestui premiu, arătînd cum are să fie compusă monografia și ce are să cuprindă, ca să dea o icoană clară și adevărată despre Făget și împrejurime.

Durere însă, că până la terminul fixat, care a fost 30 Iunie st. n. a. c. nu a intrat la noi nici o lucrare de acest fel. Se vede, că anul trecut nu a fost nimenea în partea locului, care se se intereseze de acest lucru.

Dl *Dr. V. Bianu* informîndu-se despre starea lucrului, cu o pornire nobilă a hotărît să continue ceea-ce a început anul trecut. Dînsul a dispus ca terminul pentru descrierea *Făgetului* și jur se se mai prelungească pe un an, pînă la 30 August st. n. 1899, și tot pe acel termen a mai pus un nou premiu de 30 fl. în aur, pentru descrierea comunei *Șard* (comit. *Albei-inf.*) și a jurului.

Astfel, din dărnicia dlui *Dr. Bianu*, escriem concurs pentru

Două monografii.

una a *Făgetului* și a doua a *Șardului*, cu jurul apropiat, fiind menit pentru cea mai bună descriere câte un premiu de 30 fl. în aur.

Atragem atențiunea cu deosebire a preoților și învățătorilor din acele părți, asupra acestui concurs.

În numărul viitor vom arăta (cum am făcut și anul trecut) cam de ce cuprins au să fie monografiile.

simțea gloanțele tunurilor. Apoi 'l-a strîmătorit oastea pe flăcău către un rîu, gîndind că va tăbări flăcăul. Dar' flăcăul le zise: Ședeți, nu-mi aruncați atîta praf în cale, dați-mi pace să merg.

Văzînd ostașii că nu au ce-i face, s'au retras.

Astfel el merse neîmpedecat pînă la un câmp larg, unde 'și-a zidit un castel cît muntele *Negoiului* de înalt și acolo 'și-a așezat toate.

După-ce s'a sfîrșit zidirea castelului, ziseră boii către stăpînul lor: Acum, stăpâne, trebuie să te părăsim, căci ne-a blăstămat lucrătorii către D zeu, pentru-că am lungit o zi de lucru cît trei. Deci acum, stăpâne, ia dela noi aceste patru coarne, căci noi unul mergem la răsărit ca rob, ear' altul la apus, dar' tu stăpâne vei da foc la aceste coarne, care vor tot arde în veci și nu se vor mai stînge, ear' tu vei câștiga multă blagă cu ele, căci vor veni mulți oameni ca să vază minunea aceasta, vor veni împărați și baroni și te vor cînti mult pentru această minune. Dar' la nimeni să nu spui ce sînt acelea ce ard neîncetat.

1848.

— Cronica anului. —

Agram, 6 Septemvrie.

La granița Croației stă o armată de 80 de mii, gata de a erupe în Ungaria. Trecearea peste Drava se așteaptă în câteva zile. (Siebb. Bote nr. 98).

Brașov, 7 Septemvrie.

Astăzi s'a ținut adunarea districtuală în care deputații adunați din tot districtul s'au înțeles asupra răspunsului ce îl vor da ministrului afacerilor interne referitor la porunca lui de recrutare îndreptată de-adreptul jurisdicțiunilor. *Jurisdicțiunea nu poate împlini cererea ministrului*, pentru-că deși uniunea Ardealului este sancționată, în dieta din Pesta nu s'a pertractat petițiunea celor din Transilvania, fără care ei nu recunosc uniunea. Apoi legea de recrutare nu este încă sancționată, deci ministrul n'a avut putere a cere ce numai pe calea guvernului ardelean se poate și nu prin comunicarea directă cu jurisdicțiunile. Punctele aceste sînt compuse de Sași; Români au adaos, că pînă nu va fi pertractată *causa română* și pînă nu se va face un *articlu de lege, în care se fie garantată limba și națiunea română*, precum a promis Maj. Sa celor două deputațiuni trimise la Innsbruck, ei încă nu pot să îplinească cererea ministrului, ci vor stăru pe lângă punctele din petițiune. (Gaz. de Trans. 71)

Viena, 8 Septemvrie.

Deputațiunea ungară, compusă din a treia parte a tuturor reprezentanților dietei, a căpătat ordin să nu petreacă mai mult de 48 ore în Viena. Dacă nu va căpăta vre-o rezoluție în timpul acesta, se privească misiunea ei de nesuccesă și se plece acasă. (Siebb. B. nr. 98).

Pesta, 8 Septemvrie.

Se vorbește, că prim-ministrul a abzis și cu el se departă din postul seu fiște-care ministru afară de Szemere și Mészáros. Pe Kossuth nu-l vor lăsa să abzică, ci-l vor ruga să poarte toate deregătorile împreună cu Szemere, pînă va fi denumit noul ministru-președinte și se vor împărți portofoliile. (Am. Pop. nr. 15.)

Boii se duseră, el le-au dat foc coarnelor pe care le puse pe masă de ardeau ca niște patru lumini, și toată lumea venia să vază cea minune și li dăruiau bani de aur și de argint, dar' între cei-ce au venit să vază minunea, era și un cismar. Cismarul se făcu că nu bagă de seamă și a călcat pe picior pe fata împăratului, adecă pe femeia bărbatului, căci flăcăul în atîta vreme s'a făcut bărbat.

Muirea strigă: Pentru-ce m'ai călcat pe picior?! Pentru o păreche de păpuși, zise cismarul.

În ziua următoare cismarul aduse femeiei o păreche de păpuși... Și se lău cismarul cu femeia bărbatului la vorbe întru ascuns, și zise: Mai bine ar fi dacă am fi laolaltă, eu să-ți fiu bărbat, ear' tu să-mi fii femeie, și întreabă tu pe bărbatul tău, ce putere au coarnele acelea de ard atîta și nu se mi stîng, căci atunci noi vom aduna multă blagă și vom trăi foarte bine.

Femeia s'a înduplecat într'atîta de se supuse la toate cererile cismarului.

Făgăraș, 9 Septembrie.

Românii nu voesc să fie conșcriși după legea cea nouă de recrutare. Gălățenii au declarat judeului, că pentru Impăratul pleacă la războiu cu muieri și copii, dar' pentru Maghiari nici-odată. (Siebb. Woch. nr. 74).

Orlat, 10 Septembrie.

Adunarea din Orlat.

Se adună deputații din toate companiile regimentului sub presidiul comandantului br. Rauber. (Barițiu).

Oradea-mare, 11 Septembrie.

Românii din jurul Orăzei și din mai multe părți ale Bihariei, apoi cei dela Arad s'au răsculat alungând pe Maghiari. (Kol. Hir.)

Orlat, 11 Septembrie.

Regimentul declară cu toată solemnitatea că el voște să stea numai sub regimul M. Sale al Impăratului, eară ministerului unghuresc, pe care nici până acum nu l'au recunoscut, îi deneagă ori-ce ascultare.

Adresa regimentului I. formulată spre a se aduce la cunoștința Monarchului, a fost subscrisă în numele regimentului de delegații plenipotențiați ai sei: David Ursu, locotenent, Mihail Novacu, locot; Ioan Moldovanu, paroch; Antonie Vestemeanu, paroch; Ioan Banciu, învățător com., Constantin Stejar, învățător com.

Petițiunea regimentului s'a publicat în text original german în »Romaenen der österr. Monarchie« I. Heft §. 21—25. (Barițiu).

Viena, 11 Septembrie.

Se decide ca protocoalele, întrebările și conclusele dietale să se propună între alte patru limbi și în limba română.

Și aici nu sunt decât 7 deputați români din Bucovina! (Org. Naț. nr. 19).

Pesta, 11 Septembrie.

Jellacici năvălește pe trei locuri în Ungaria cu 20.000 miliție regulată și 15.000 insurgenți. Provisiune nu are. (Kérégyártó).

Orlat, 11 Septembrie.

Adunarea regimentului I. român-grănițeresc s'a ținut în 10 și 11 Sept. n. S'a compus o petițiune constatătoare din 4 puncte principale și 23 secundare, între cari ultimul sună pentru unitatea monarchiei și a armatei. Adunarea a fost bine cercetată și a decurs într'un mod exemplar. (Gaz. de Tr. 74).

Noaptea aceea, toată noaptea a avut de lucru muierea cu bărbatul, tot într'una îl întreba femeia, că în ce stă puterea la coarnele acelea de nu se mai stâng? Bărbatul nu voia se spună, până dela o vreme s'a înduplecat și i-a spus.

Apoi femeia în ziua următoare după-ce venise și cismarul l'a țipat afară pe bărbat, ne mai voind a-l cunoaște de bărbat.

El acum încătrău să meargă? Se duce de-adreptul la boul cel dela răsărit, și i se plânge lui, și îi spune toate câte a pățimit, ba îi spune și aceea, că l'a țipat afară din casă ne mai voind a-l cunoaște de stăpân.

Atunci boul cel dela răsărit a strigat odată așa de tare, încât a auzit și cel dela apus.

Și au venit amândoi asupra casei și tot au dărîmat-o.

Ce s'a întâmplat mai departe, aceea nu știu, căci tocmai atunci m'am dus de acolo. Auzită dia gura unui poporean, de

George Răsădeanu Șeitinianul.

Agram, 12 Septembrie.

De vre-o 3 zile încoace continuu trec batalioane armate spre câmpul de războiu. Soldații, după mărturisirea lui »P. Hirl.«, sînt foarte însuflețiți.

—Szalay adună cete mari din tot felul de oameni răi și depravați (hoți, Țigani etc.) cu cari vrea să treacă în Croația ca se omoară, ardă ce le-a veni în cale. Mulți propun de a umplea pădurile Bakony cu tâlhari și ucigași, cari apoi ar avè datorința a omori pe toți oamenii cari vor trece pe acolo și vor fi Croați. (Gaz. de Tr. 77).

Turda, 12 Septembrie.

Recrutarea nu merge, căci precum ziceau Românii, nu se face pe seama Impăratului, ci pe seama domnilor; și pentru-că sînt nedepriși în purtarea armei, fiindcă Ungurii le-au luat armele, deci ei nu s'ese din patrie. Ficiorii din ținutul acesta es la păduri și munți. În unele locuri au fost amenințați comisarii de recrutare, ear' în altele și bătuiți. »Dacă nu place la voi — a zis comisarul din Micuș, când poporul s'a iritat pentru-că a dat birului lor o palmă — pi-rește la mine la tablă!« »Și dacă vom face noi tabla aceea?« (Gaz. de Trans. 72).

SCRISORI.

Fapte nevrednice.

Agârbici, în 28 August 1898.

Onorată Redacțiune!

Multe și grele sînt necazurile, cari apasă asupra noastră, a poporului, când acestea vin dela dușmanii nostri; dar' mai amare sînt când vin dela aceia, cari puși sînt de a ne păstori și conduce pe căi bune. Dar' n'ai ce face; bageamă e scris, că ai tîi nu numai să-ți mărească, dar' chiar să-ți amărească necazurile! O astfel de amăreală face în sufletul nostru de mulți ani preotul nostru gr.-or. Nicolau Dorca. Cercat-am în tot chipul ca să înceteze cu lucrurile, cari ne turbură sufletele noastre creștinești, — dar' înzădar. Dat-am jalbe pe la Preaveneratul Consistor din Sibiu, dar' înzădar; ba, prin comisiunea ordinară pentru cercetarea lucrurilor, treburile s'au încurcat mai rău. Așa încât azi nu se știe, dacă mai este comitet bisericesc sau nu, că preotul trimite crâșnicii de cheamă pe cine voște el la ședințe.

Am vrut să-l tot acoperim, ca să nu-l știe și să nu ne știe lumea. Dar' acum nu mai putem: păharul e plin, dă din el afară, Pentru-ca să vedeți cine e, dăm lumii două fapte făcute — de el — mai în urmă; nu doară să-l înșegrim, ci ca mai marii noștri auzind să iee lucrul la cercetare.

În Dumineca înainte de »Schimbarea la față« dela ușa altarului spune preotul nostru, că nu mai poate sluji sfânta liturgie fără cu șese liturgii de prescuri, altcum nu. Deci în toată Dumineca să fie șese liturgii de prescuri. Auzi aci! Cu o liturgie nu poate, fără numai cu șese.

Dar' asta ar fi cum ar fi, căci bageamă în urma anului neroditor, n'are grâu; dar' alta este, care nu credem că s'a mai fi întâmplat, de când era lumea păgână.

Anume eată ce e: În 18 August n. murise unui biet om sărac un copil. Când colo, să-l îngroape, preotul nostru nu voște, până-ce nu-i va da bietul ziler un (1) florin.

Dar' de unde să aibă săracul în vremea asta grea și nici nu se aștepta să-i moară copilul, ca să se pregătească.

Dă încolo, dă încoace; în urmă făcându-i-se milă de dînsul unui cărcimar — Jidov — îi dă 60 cr. Cât ce capătă banii, îi duce preotului. Dar' acesta, dacă apucă banii, îi spune că nu îl îngroapă, pentru-că omul i-e dator pentru ziua de lucru 35 cr., ear' ceialalți pentru tatăl seu, pe care mai demult îl înmormântase, — ci să-i aducă alt zlot.

Omul nostru acum merge în cancelarie și spune notarului — care e și matriculant — cum stă treaba. Notarul intervine, merge la di părinte și îl roagă, ca săntău să îngroape copilul omului; apoi ce va fi de scos, scoate el. Dar' acesta nu voște. Dacă vede notarul că nu-i încătrău, și fiind mortul trecut de două zile, trimite un jurat sas, care ținînd locul preotului, în fruntea conductului, îngroapă băiatul fără a zice cineva: Doamne miluește-ne.

Biata mamă plângea amar și se bocea vîzîndu-și fiul că se îngroapă fără binecuvîntarea preotului. Așadar', că asemenea lucru nu s'a mai întâmplat de pe vremea păgânismului?

Drept și mai drept, că preotul trebuie să-și capete ce e al lui; dar' totuși se cuvenea săntău să-l îngroape, apoi să pretindă. Căci așa credem noi, că nu sîntem dobitoace.

Poporeni.

Poesii populare.

Din Șeitin.

Culese de Ioan Gîuldu, june.

Mândră mândrulița mea
Mândră ești tu la mă-ta,
Firea-i tu mireasa mea.
Mărită-ți babo fata,
Căci și dracu s'o 'nsurat
Tu fata n'ai măritat.
Mărita-oaș fătul meu
N'are num'un un lepedeu,
Și-acela l-o purecat
Până tot l-o spintecat.

Mergînd seara pe uliță
Vîzui pe mândra 'n ușiță,
Bună seara mândruliță
Am venit să-mi dai gurită,
Da gură eu nu-ți pot da,
Ziua-i mare, cald e tare
Eu nu te pot sărutare.

Din Șeitin.

Culese de G. Răsădeanu.

Eaca mîi ș'a mea drăguță
Că vine la joc desculță,
Ași lua-o, de-aș juca-o
Dar' mî tem că oi călca-o,
Și 'mi-oi tăia clopu 'n două,
Ca să fi fac cisma nouă.
Luați ficiori seama bine
Că 'și-a mea drăguță vine
Pe la capătul șurei
Ca și ciurma pădurei,
Cu capul nepieptenat,
Cu obrazul ne spălat.
Du-te mândro cătră casă
Te gată și fii frumoasă.
Eaca mîi ș'a mea drăguță
Că șede coala 'n uliță
Răcînd ca o biboliță
Albiță și rumenită.
Dar' nu știu cum s'o albit
Căci pe nas nu-i nici un pic,
Și ști dracul cum le-o pus
Că pe frunte nu s'o-ajuns,
Și nasul i-a rămas gol
Cât muchea dela topor

Intemeierea corurilor de plugari.

Conferență, ce a fost menită a se ceti în adunarea desparțimentului din Sălagiu al „Asociațiunei”.

(Urmare și fine).

Să vedem acum cam în ce mod avem să lucrăm când înființăm corurile și cam de ce regule avem a ne conduce în instruirea și dirigiara acelor?

Pentru nime din noi nu poate să fie îndoicnic, că înainte de toate să recere *înțelegerea și buna armonie* între popor și conducătorii lui, cari conducători naturali și orinduiți de D-zou ai poporului sunt în locul *ăntăiu preoții și învățătorii*. Fără de aceste daruri mari pământești — iubirea și buna înțelegere — în nici un sat și în nici o afacere sfișit bun nu se poate nici închipul. Urmează acum, ca preotul cu influența-i părintească să arete poporului cum va afla mai cu cale foloasele corului, din punct de vedere religios, moral și estetic. Asta va fi cu cale a se vesti și explica de pe amvon în biserică cu toată sfințenia cauzei și iscusința oratorică. Pilde bune din viață se pot aduce, căci sunt destule. Se convoacă apoi o adunare bisericască, în care explicându-se din nou scopul, se statoresc un fel de statute, după împrejurările acelei comune; acele statute se trimit apoi spre întărite forurilor mai înalte bisericesti și civile, căci știm că toții, că fără statute întărite astăzi nu e iertat nici un fel de reuinne. După aprobarea statutelor, se convoacă adunarea constituantă, când se înscriu și membrii, cari au să formeze corul plugarilor.

Acești membri activi, coala toamna după finirea lucrului câmpului, în Dămăneci și sărbători, precum și în seriile lungilor nopți de peste iarnă, în frunte cu conducătorul corului și cu preotul își încep probele din învățarea cântului.

Principiul modern pedagogic ne spune, că la ori-ce învățare trebuie să urmăim „dela ușor la greu, dela aproape la departe, dela concret la abstract”. Acest mod de învățare trebuie să-l aplicăm și la deprinderile ca corul. Cum am mai zis, să ne însemnăm bine a ne îndestul mai cu seamă la început și cu rezultatele cele mai modeste. lăudând nisuițele coriștilor și îndreptând cu blândețe greșelile, ce le fac. Când vor ajunge coriștii să știe cânta în 2—3, respective în 4 voci cel dintăiu „Amin”, credeți, d-nilor, că bucuria lor va fi mare, și așa plini de curaj vor continua și învățarea celorlalte cântări dela sf. slujbă, ear' mai târziu treptat și din cântările lumesti de veselie, etc. Firește că aici mai mult ca oriși-unde se recere dela dirigentul corului răbdare de fer și o înțelepciune bărbătească mai cu seamă până va învinge primele greutateți.

Oaozată adunare generală! Înainte de ce să sfișit cu expunerea acestor modeste păreri, fie-mi permis a să atrage prețioasa atențiune, că cu ori-ce ocaziune bine ar fi a ne exprima dorința, că mama noastră „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român” să-și facă de obiect al desbaterilor sale chestia înființării corurilor de plugari, pe cari le putem numi adevăratele școale de repetiție și pentru adulți.

Amînarea și mai departe a lucrului, are de urmare un rău mare în paguba cauzei culturale a poporului nostru, căci se lasă la o parte, nebăgate în seamă niște petri, putem zice de granit, menite a întări și împodobi lucrarea măreață a luminării neamului nostru românesc.

Șomcuta-mare, la 1. August 1898.

Elia Pop,

inv. pens., cond. corului plugarilor români din Șomcuta.

Români dela Siria.

— Vezi ilustrația. —

În jurul Aradului satele sunt în parte mare românești, cu gospodari harnici și cu stare, cari fac cinste nea-

Români dela Siria.

mului nostru. Siria este una dintre aceste localități. Portul frumos și atrăgător al Românilor de aici ni-l înfățișează icoana, ce o dăm în nrul de azi al foii noastre.

PARTEA ECONOMICĂ.

Cât nutreț se se dee vitelor?

Cumpăna are azi mare însemnătate în economie și însemnă'atea ei va crește treptat cu înțeleptirea oamenilor.

De ajutorul cumpenei nu se va pute lipsi timp mai îndelungat nici chiar cel din urmă plugar; pentru-că între altele numai prin mijlocirea ei se poate folosi cât mai bine nutrețul. Vedem s. p. caii cei frumoși ai ostașilor (cătanelor). Nu hrana prea îmbelșngată li face pe acestia atât de grași și frumoși, ci nutrirea regulată la timp, cu nutreț cumpenit și curățenia, adecă țeselatul, periatul, spălatul ș. a.

Mai mult greșesc economii prin împrejurarea, că dau nutreț prea puțin vitelor și chiar și dacă le dau nutreț mai mult, soiul nutrețului nu este destul de bine potrivit cu munca și folosul ce ele aduc.

Credem deci a fi de lipsă să știe economii nostri ce și cât nutreț se se dee vitelor în anumite stări, ce vin înainte în fiecare economie; pentru-că numai tot pe apucate și nimerite mergând, nu poate fi vorba de înaintare.

1. Nutreț pentru bol cari munceso din greu.

8 chigr. fân	sau 5 ¹ / ₂ chigr. otavă.
4 " trifoiu uscat	" 6 ¹ / ₂ " paie de orz.
	5 " " " sau ovės.
	1 " turtă de rapiță.

2. Pentru bol cari nu muncesc mult.

5 chigr. fân	sau 4 ¹ / ₂ chigr. otavă.
8 ¹ / ₂ " pleve de grâu	" 2 ¹ / ₂ " trifoiu uscat.
5 ¹ / ₂ " paie de orz	" 7 ¹ / ₂ " paie de orz.
1 ¹ / ₂ " grăunțe zdrobite	" 1 " grăunțe (ovės și orz).

3. Pentru bol cari nu muncesc de loo sau numai foarte puțin.

8 chigr. fân	sau 2 ¹ / ₂ chigr. trifoiu uscat.
4 " paie	" 7 " paie de ovės.
8 " pleve de grâu	" 8 ¹ / ₂ " napi.
8 " cartofi.	

4. Pentru bol de îngrășat.

La început:	4 chigr. fân.
	8 " paie de grâu.
În periodul II.:	30 ¹ / ₂ " napi.
	8 " turtă de rapiță.
	1 ¹ / ₂ " sēmēnță de in.
	1 ¹ / ₂ " orz.
În periodul III.:	8 " trifoiu uscat.
	8 ¹ / ₂ " paie de orz.
	39 " napi.
	1 " sēmēnță de in.
	1 " " " măzēriche.
	1 " sēcără.

5. Pentru vaci cu lapte primăvara.

14 chigr. iarbă tinēră	sau 28 chigr. trifoiu verde.
6 ¹ / ₂ " fân	" 8 ¹ / ₂ " fân.
8 " pleve de grâu	" 7 ¹ / ₂ " paie de ovės.
3 " paie de ovės	" 8 ¹ / ₂ " napi.
1 " turtă de rapiță	

6. Pentru vaci cu lapte vara.

56 chigr. trifoiu verde.
8 ¹ / ₂ " paie de orz.

7. Pentru vaci cu lapte iarna.

4 ¹ / ₂ chigr. fân	sau 5 ¹ / ₂ chigr. luțernă.
4 ¹ / ₂ " trifoiu uscat	" 4 " paie de ovės.
4 ¹ / ₂ " paie de ovės	" 8 ¹ / ₂ " pleve de grâu.
7 ¹ / ₂ " crumpene	" 22 " napi.
1 " tărîțe de grâu	" 1 ¹ / ₂ " grăunțe de sēcără.

Acest mod de nutrire este aflat de bun și întărit prin cercările celor mai de frunte economi și deci e vrednic de a-l urma și economii nostri.

O nouă metodă pentru tractarea gunoiului de grajd.

Pe temeul mai multor cercări un profesor din Germania dă economilor următoarele regule pentru manipularea (îngrijirea) gunoiului de animale:

Udul de animale trebuie prins în groapa pentru ud (pișat), unde nu perde nimic din puterea de îngrășare a pământului, și nu e de a se arunca pe grămada de gunoiu, unde el perde o mare parte din acea putere.

Totul trebuie astfel întocmit, ca paiele să sbecă cât mai puțin ud și ca cât mai mult din acesta să ajungă în groapa menită pentru el. Nu e treaba economiei de gunoiu a unli la olaltă tină, paie și pișelău și a le păstra cât mai bine se poate până la folosire, ci treaba ei este de a face folositoare în cel mai deplin și mai bun mod materiile de gunoiu obținute dela animalele de economie, și anume păstrând deosebit materiile curgăcioase de cele tari, greutatea zace întru a câștiga și păstra udul de animale fără perderi, pentru-că singur el conține materiile cele mai potrivite pentru îngrășarea pământului

Pentru transportarea udului butea este mai potrivită decât carul de gunoiu. Greșeala cea mai supărătoare este pumparea udului peste grămada de gunoiu. Prin aceasta se alungă amoniacul, dându-se prilej de a se forma bacterii (animale foarte mici) și de a se turbura formarea salpetrului.

Este cu neputință a ține neîntrerupt o grămadă de gunoiu în stare deplin umedă. Îndesarea continuă a gunoiului ajută încâtva, dar' nu poate înlătura răul de tot.

Viitorul îngrijirii cum se cade a gunoiului stă în despărțirea pe cât se poate a noroiului și udului când cu câștigarea și păstrarea aceluia. Noroiul și așternutul se țin de grămada de gunoiu; din contră udul, neasămănat mai prețios prin materiile azotoase ce conține în mare măsură, aparține groapei făcute pe seama lui.

Deslegarea acestei probleme (întrebării) se va putea face prin întocmirea potrivită spre acest sfârșit a grajdului și prin așternut, cum și prin facerea unei gropi afunde și strimte, dar' îndestul de spațioase pentru ud. Perderile de azot la o grămadă de gunoiu, în care se află numai tină și așternut, este neînsemnată; și poate-că materiile din grămada de gunoiu, dospind numai prin mijlocirea tinei, ce se aruncă din grajd, ar fi mai prețioase decât în modul cum se întemplă acum prin putrezirea grămezei umede.

Dacă însă ar fi lipsă în economie de humos, acesta se poate forma, mijlocind dospirea materiilor de așternut prin udarea cu apă.

Udul adunat în groapa anume pentru el, spre a fi scutit de pierderea azotului, se poate folosi amestecându-se cu gunoiul nemijlocit înainte de întrebuițarea acestuia, sau se poate folosi în stare curgăcioasă înainte sau după ducerea gunoiului și intruparea acestuia pământului. Gunoirei cu ud este de a 'i-se da întâietatea, fiind modul cel mai bun de gunoire.

Gunoiul conține în măsură mai mare acid fosforic și humos, udul însă azot și săruri (kali). Deci tractându-se deosebit udul de gunoiu, locurilor lipsite de humos și fosfor li-s'ar putea da gunoiu (tină), ear' celor lipsite de azot și săruri li-s'ar putea da ud. Cu chipul acesta s'ar putea face un început de gunoire mai rațională (înțeleaptă) cum se face cu gunoirile măiestrite.

Cercetări mai departe vor arăta și mai sigur, că îngrijirea de până acum a gunoiului sau tractarea lui după părerile spuse aici are să fie cea mai bună, îmbrățișându-o toți economii.

Despre folosirea laptelui și despre lăptării.

(Urmare și fine).

Pivnița pentru păstrarea untului trebuie să fie ca și pentru păstrarea laptelui. Localul pentru gătitul brânzei, pivnița pentru păstrarea ei și camerele să fie zidite într'una.

Vasele pentru stringerea smântânei să nu fie adânci, dar' largi. Vara se toarnă în ele mai puțin lapte, ear' iarna mai mult, pentru-că astfel laptele să răcește mai iute, alegându-se smântâna mai ușor.

Vasele aceste să fie din metal, pământ, lemn sau sticlă, vâpsite pe din lăuntru cu culoare roșie de oleu, ca să se împedecă înăcrirea laptelui.

Putinile de ales untul sunt întocmite sau pentru bătut sau pentru învîrtit. Cele din urmă sunt mai bune. Curătenia și regula sunt și aici lucrurile de căpetenie.

Alte lucruri pentru producțiunea laptelui și facerea untului sunt: gălețile, vase pentru transportarea (ducerea) laptelui, polițe pentru vasele cu smântână și cu zară, linguri mari pentru smântănit, vase pentru smântâna acră, străcurători ș. a.

Când cu ducerea laptelui proaspăt în pivnița de lapte trebuie grijit să nu se bată, pentru-că cu chipul acesta se adună foarte ușor; ear' înainte de a se turna laptele în vasele de lapte trebuie grijit să stea câtva timp în apă rece.

Cercările au dovedit, că din lapte proaspăt se scoate mai mult unt, decât adunând mai întâiu smântâna și apoi bătându-o. Pentru a putea câștiga mai multă smântână, laptele trebuie ferit de înăcrire. Ca smântâna să se poată bine aduna, laptele trebuie scutit de orice mișcare.

Când se mulge, laptele are 37¹/₂ grade C. de căldură, care trebuie se scadă la 12—15 grade, pentru-că numai la aceste grade de temperatură smântâna se alege din lapte.

Pentru a căpeta unt bun, laptele trebuie să se smântânească fiind încă dulce. Pentru alegerea de tot a smântânei, vara se cer 36 ore; dar' pentru a încunjura înăcrirea trebuie să ne mulțumim și numai cu 16—24 ore.

Untul bun și framos trebuie să fie liber de părțile de brânză, de lapte, zăr și apă. El să fie virtos, să aibă mărgelile de aer în el, să fie de culoare galbină ca lămâia, să aibă gust plăcut, dulce, ca de nucă; ear' sărându-l, să fie bun și la un an.

Semnele că un lapte s'a smântănit deplin sunt următoarele:

1. Ferbând puțin lapte într'un vas curat și neadunându-se, laptele e încă dulce.

2. Împlântând un cuțit curat prin smântână și neșind laptele. Cel din care s'a ales toată smântâna are culoare albăstrie. Până la înăcrire toamna îi trebuie laptelui 48 ore, iarna 60.

Smântâna care se alege la început este cea mai grasă și mai multă; aceasta se adună în cele dintâiu 24 ore. Înainte de a se alege untul din smântână, aceasta se lasă să se îngroașe puțin și să se înăcrească. Untul ales se stoarce atâta, până-ce nu mai sloboadă de loc din el părțile lăptoase; apoi se sară, întrebuițând 2 chlgr. sare la 60 chlgr. unt.

Din 16 chlgr. lapte se aleg 2 chlgr. smântână și din aceasta ¹/₂ chlgr. unt.

Cele mai alese soiuri de brânză se fac din laptele vitelor, cari umblă la pășune.

La fabricarea brânzei se cer: o căldare sau cazan pentru fert, un teasc și o pivniță pentru păstrarea brânzei.

Pentru adunarea cașului se întrebuițează de regulă chiagul, care face, ca în brânză să nu rămână de loc urdă.

Că cât chiag să se întrebuițeze deodată se poate învăța numai prin cercări repetite. Prea puțin chiag nu adună cașul, prea mult face brânza rea, adică amară și grunjoasă. Pentru încheșat mai bun este sucii din a patra rinză a vitelor sugători.

Chiagul, ce se întrebuițează de-a dreptul, se câștigă punând o părțică din rinza uscată și afumată într'un chlgr. zăr, adăugând și puțină sare. Chiagul se înoște adese-ori, pentru-ca să nu capete gust de putrejun.

Brânza e de mai multe soiuri și anume:

1. *Brânza nefearță, moale și proaspătă*, de care se ține cea făcută din lapte smântănit, cea din lapte nesmântănit și cea făcută în Elveția, la care se adaugă și smântână acră. Aceste soiuri de brânză se fac numai pentru trebuințele casei și cel mult pentru-ca să se vîndă în grabă fiindcă nu se țin timp mai îndelungat.

2. *Brânză nefearță, moale, sărată* și adică brânza de Neufchatel, de Brie, cea de Strachino, Limburg, Stilton ș. a.

4. *Cașcavalul nefert sărat* s. p. Chester, Groyer, Holstein.

4. *Brânză feartă*, ca caș, sărată și tescuită, de care se ține brânza de Emmenthal, parmezan și gruger.

5. *Brânza din lapte adunat*, amestecat cu materii de plante s. p. cea făcută cu cartofi (crumpene) ș. a.

La facerea brânzei de Limburg se urmează astfel: laptele să aibă căldură de 37¹/₂ grade C., adică a laptelui muls de proaspăt. În lapte se pune chiagul. După 1—1¹/₂ oră, când laptele e destul de gros, se toarnă în forme, cari la fund

au găuri, prin cari se scurge zărul. Pentru această scurgere sunt de lipsă 4—5 zile. La 8 zile se sară și după câteva luni brânza e gata. Fiindcă brânza aceasta nu se tescuește și se face atât de lesne, rămâne umedă și moale.

La facerea brânzei de Chester, pentru un caș de 25 chlgr. se folosește laptele dela 29 vaci. Smântâna se adună de pe lapte și apoi 'i-se adaugă lapte de curând muls. Fiind timpul rece laptele se încălzește, dar' punând vasul cu lapte în apă deadreptul la foc. Apoi se pun materiile de colorat (orleans) și după aceea chiagul. După 1—1¼ cașul se rupe cu un bêt, apoi se sîrmește, punându-se în zăr, unde se stee 7—8 minute, fiind apăsât; pe urmă zărul se scurge.

Tăierea, sărarea, tescuirea și depărtarea zărului se repetecă de câtevari. Numai după aceste lucrări se toarnă în forme, se învelește în o pânzătură și timp de 14 zile se tescuește treptat până s'a depărtat tot zărul. Acum se sară în un restimp de 14 zile și în urmă se unge cu unt. După 8—12 luni brânza e gata. Tot așa se face și brânza de Elveția.

Când într'un alt număr al foii am vorbit despre „tovăreșii productive”, pomenisem și despre lăptării. De altfel e timpul să ne gândim și la astfel de moduri pentru îmbunătățirea stărei noastre înapoiate. Îndeosebi în munții noștri, pe lângă o conducere înțeleaptă, s'ar pute ajunge în scurt timp acolo unde au ajuns locuitorii muntoasei Elveție; am ajunge ca brânzăturile cele mai scumpe să nu se mai aducă din alte țeri, ci să se fabrice la noi, exportând (trimitând) înșine și în alte țeri.

Septemvrie.

Povete economice.

În Septemvrie e vremea séménatului săcărei, grăului, hriscei și trifoiului. Cosim otava și lăsăm vitele se pască pe livezi. Începem culesul poamelor. Facem gropile pentru altoii ce voim a-i sădi mai târziu în toamnă. Săpăm viia mai în urmă, rărîm strugurii și pregătim vasele. Începem cu îngrășarea porcilor pe iarnă. Culegem curechiul și îl așezăm în pivnițe. Pe la capătul lunii luăm mierea dela stnpi. De sînt încă flori, nu ne grăbim, ca albinele se poată încă aduna. Spre sfîrșit culegem cucuruzul.

De-ale vremii.

Toamnă caldă, iarnă lungă. De cade ghinda înainte de sf. Mihai, iarna se pune curând. Septemvrie cald, Octomvrie rece și umed. Tunetul din Septemvrie vestește neaună multă în Faur și an mănos. Duceră timpurie a rândunelelor înseamnă că și iarna se va pune iute.

Sfaturi economice.

Îngrășarea animalelor.

Sînt de a se alege acele animale, cari se răsplătească cât mai bine nutrețul întrebuințat la îngrășarea lor. Să se ferească omul: întăiu de animale slăbite; a doua de animale cari au trebuință de nutreț mult din cale afară; a treia de acele, cari la început arată foarte puțină aplecare la îngrășat.

Întrebuințarea mierei și cerei din descoperirea celulelor.

La extragerea mierei cu mașina, căsuliile fagurilor se descoper cu ajutorul unui cuțit. Mierea și ceara aceasta se pot despărți de olaltă, punându-se într'o tipsie sau și într'un blid pe un plat cald și lăsând ca să se topească pe încetul, întemplantu-se aceasta, tipsia se ia de pe plat, lăsând să se răcească conținutul ei. Récindu-se, ni-se pare, că materia aceea ar fi o tablă de ceară. De fapt însă ceara formează numai un coperiș, sub care se află miere frumoasă, curată. În coperișul de ceară se face acum o mică deschizătură, mierea o lăsăm să se scurgă și pe urmă luăm și coperișul de ceară. Cu chipul acesta nu se perde nici ceara, nici mierea. La topire însă nu trebuie ferbințeală prea mare, pentru-că astfel mierea și ceara ar căpeta o față ceva întunecată și mierea 'și-ar perde și din aromă (gustul cel bun). Deci trebuie numai topită și nu feartă.

Loc de alergat pentru vitele tinere.

Razele soarelui și aerul bun, proaspet în toate zilele sînt tot atât de neapărat folositoare pentru animalele tinere, ca și nutrețul. Prin mișcare și prin înriurința luminei și aerului se mijlocește buna creștere și prosperarea lor. În țînturile, unde sînt pășuni îndeajuns pentru viței și mânzi, lucrul este ușor de deslegat; însă, unde din pricina comasării ș. a. aceasta nu se poate, acolo fiecare econom sau mai mulți împreună trebuie se închidă spre acest sfîrșit un loc așezat la adăpost și sbicit, anume pe timpul verei. Unde ar fi la îndemână și iară tinere sau nutreț verde, acolo locul e cât se poate de priincios. Dar' și numai ținerea pe timp de 2—3 ore la zi afară în liber, are astfel de urmări bune, cari prin ori-ce nutriție cât de imbelșugată nu s'ar pute ajunge. Mai multă valoare are însă această mișcare pentru mânzii cari odinioară au să devină folositori și prețioși prin puterea și dibăcia muschilor și încheieturilor. Frig uscat nu strică animalelor tinere, numai să fie păzite de a se uda, pentru-că această împrejurare are pentru ele rele urmări. Mânzii tineri încă ar trebui scoși împreună cu iepelile în liber, pe locuri scutite, la început timp mai scurt, după aceea măi îndelungat.

Știri economice.

Poste noue. Direcțiunea de poste din Orade face cunoscut, că în comuna *Panadia* din comitatul Aradului, și în *Cenadiung* din comitatul Cenad, s'au deschis derogătorii noue de postă pentru satele din apropiere. De *Panadia* se țin satele *Pusta-mare* și *mică*, de *Cenad* se ține, afară de *Cenad*, comuna *Beca*.

Nouă bancă românească. „*Grănișterul*” este numele unui nou institut de credit și economii, a cărui prospect (plan) s'a publicat deja, ce se va întemeia la *Dobra* (com. Hunedoarei), cu un capital de 60.000 coroane. Institutul e pus la cale de inteligența română din *Dobra* și jur.

Prospectul e subscris de dl *Fr. Hossu-Longin* din *Deva* în frunte, cu 15 alți domni din *Dobra*, *Orăștie*, *Cugir*, *Lăpugiu*, *Lăpușnic*, *Gurasada*.

Congresul reuniturilor de asigurare din Ungaria se va ține în luna *Octomvrie* la *Budapesta*. Scopul congresului e organizarea unei reuniuni reguicolare și ridicarea unei școale speciale. Ministrul de negoț a asigurat unele favoruri de călătorie pentru cei-ce vor lua parte la congres.

Abatoriu de vite în Galați. Foile din *România* scriu, că în *Galați* se agită printre negustorii de vite, planul de a da o rugare prin care să se ceară guvernului înființarea la *Galați* a unui mare abatoriu (tăietoare) de vite, cum e cel din *Iasi*. Acest abatoriu să fie înzestrat cu aparate frigorifere (de înghețare), pentru-ca carnea înghețată să fie transportată pe vapoare române până în *Turcia*, *Italia* și mai departe.

Cu acest mijloc s'ar face un mare negoț de carne de vite din *România*.

Bumbac în Dobrogea. În *Dobrogea* știm, că se află mulți *Români* de-ai noștri din *Ardeal* și *Bănat*, ca agricultori etc. De aceea, credem, că pentru toți e de interes știrea, că pământul și clima *Dobrogei* e potrivită pentru cultivarea bumbacului. S'a aflat nu de mult, că un *Turec* a prăsit bumbac și a reușit foarte bine. Acum cetim în foile din *România*, că *D. A. Clouard*, negustor de sămințe în *București*, a cerut ministerului de domenii să 'i-se dea 100 de hectare de pământ în *Dobrogea* pentru cultivarea bumbacului.

Ministerul domeniilor încuviințând cererea, a rămas ca dl *Clouard* să 'și aleagă locul.

Locuitorii *Dobrogei* și peste tot *România* va ave mare câștig din cultivarea bumbacului.

O călătorie la Ierusalim.

Făcută de *Constantin Opresan* din *Tilișca*, scrisă după povestirea lui *Opresan de Iosif Mărian*, învățător în *Mihalț*.

III.

(Urmare).

Mai departe tot pe acest drum la mână stângă se află o vale cu peșteri multe, prin cari trăesc pustnici, aici apoi se află mănăstirea „sf. *George hosovit*”, care e zidită pe locul unde a ajutat *Ioachim*, tatăl prea curatei fecioare *Maria*, până-când îngerul Domnului a venit și 'i-a spus, că soția dînsului va naște pe prea sfânta fecioară. Mai în jos am dat de apele lui *Eliseu*, cari oare-cândva au fost amare. Tot mai în jos la mână stângă se află muntele, unde a ajutat *Isus* după botex 40 zile și 40 nopți; pe acest munte în sua

ajungem la o mănăstire, care e zidită pe un sghiab de peatră, unde apoi a fost ispitit Isus de satana. Coborînd de aici dăm de satul Ierichon, de unde a fost vameșul Zaheu.

În depărtare cam de 8 kilometri de aici se află rîul Iordanului, la care ajungi prin pustia Iordanului, mărginită de munți. La poalele lor sînt peșteri de-ale pustnicilor.

Între acești pustnici am aflat pe unul dela noi din Ardeal, — Român de pe Murăș, durere însă că comuna 'i-o am uitat. Pe țărmul rîului, unde s'a botezat Isus, e mănăstirea sfântului Ioan. Și eu m'am scaldat în acest rîu, precum și toți ceilalți peregrini, cari au mai fost cu mine. De aci am mers pe lângă rîu în jos pînă la marea moartă, unde se varsă.

Pe locul unde se află această mare au fost cetățile Sodoma și Gomora. Apa acestei mări este foarte sărată, așa că dacă bagi degetul în ea poți să razi sarea de pe el. În ea nu poate să viețuească nici un fel de animal. Să ne întoarcem acum earăși la Ierusalim și anume: la porțile lui David, cari se află în partea de cătră apus a cetății.

Eșind prin porțile acestea ajungem la Vitfleim. Pe drumul cătră Vitfleim în apropiere de Ierusalim se află mormîntul Rachilei, care a fost soția lui Iacob și mănăstirea sfântului Ilie, făcută pe locul unde 'l-au nutrit corbii cu pîne.

Vitfleimul e un orașel frumos, la marginea lui de cătră răsărit se află „biserica peșterei”. Sub această biserică coborîm pe 8—12 trepte, unde a fost grajdul. Întreagă peștera aceasta e atât de frumoasă, încât nu se poate spune, părății li sînt acoperiți cu un fel de pânză, pe care nu e altceva scris decît numai cuvintele „Aliluia”, cu litere românești (latine). De asupra se află biserică cea mare unde au dreptul toate confesiunile creștine; aceasta întregă e zugrăvită. Podeala întregă e din marmoră. La stînga de la această biserică se află o altă bisericuță mai mică, care e zidită pe locul unde durmiser păstorii, când a venit îngerul și le-a spus că s'a născut Mîntuitorul; tot aci se află o peșteră unde au fost băgați cei 14 000 coconi cari au fost tăiați din partea lui Irod cu scopul ca să 'l taie și pe Isus. După un drum lung ajungem la stejarul „mavre”, unde a avut locuința Avram. Grosimea acestui stejar e de 5—6 metri. Sub stejarul acesta 'i-a spus Dumnezeu lui Avram, că va nimici cetățile Sodoma și Gomora.

Mai la vale se află orașul Ghebron sau Fevron, unde e înmormîntat Avram, Isaac și Iacob.

Teara-Noastră.

Descrierea Ardealului spre mează-noapte dela Murăș

de

Silvestru Moldovan.

(Urmare).

Trascăul.

Trascăul se află la marginea răsăriteană a Munților-Apuseni, la poalele puternicului munte, numit *Colțul-Trascăului* sau al *Scaunului*. Căletoarea, care vrea să sosească din valea Arieșului la Aiud, trebuie să treacă pe la poalele acestui munte, prin Trascău. Călea se desface din drumul de pe Arieș la Buru. Coastele de dealuri, printre cari trecem, sînt la început mai mult pleșuve, dar mai tîrziu dăm de locuri păduratice. Regiunea se face tot mai frumoasă, ear' călea prunduită cu șgură de fer, ne arată, că sîntem în o regiune cu băisaguri de fer. Trecem pe lângă câteva topitoare părăsite și grămezi de șgură și stânci

de peatră feruginoasă și după o cale cam de o oră sosim la Trascău.

Trascăul are o poziție romantică. El e așezat în o vale strîmtă, la o înălțime de 540 m. și încunjurat cu munți puternici. La răsărit se înalță amenințător stîncosul munte numit după localitate *Colțul-Trascăului*, pînă la 1130 m. Spre apus se înșiră alte coaste puternice, dincolo de cari își ridică falnic coama muntele *Vidolului* și în continuare munții *Bedeleului*, cari de cealaltă parte se coboară cu părății prăpăstioși spre valea *Arieșului*.

În mijlocul, acestei împrejurimi de munți și stânci uriașe, Trascăul, cu biserica și casele sale, apare ca un cuib, ca o alcătuire omenească modestă și timidă, față de gigantii naturii, trufași și impunători.

Colțul și ceilalți munți împrejmuitori sînt alcătuiți din calciu, în prevalență din calciu cristalin, dar' conțin în sinul lor masse de peatră feruginoasă.

În aceasta își are, sau — putem zice, — 'și-a avut baza băisagul de fer al Trascăului. Căci odinioară erau aici mine și industrie de fer înfloritoare, cu renume nu numai în Ardeal, ci și în afară de granițele țării.

Când s'au început a se lucra băile de fer dela Trascău, nu se știe apriat, dar' e sigur că proveniența ferului în acești munți era cunoscută înainte de veacul al XIII-lea, când au fost chemați din Austria înaintașii Trascăienilor de azi, ca 'să dea o dezvoltare mai mare minelor de fer. Aceasta se dovedește cu o diplomă a regelui Ungariei, Andreiu III. din anul 1291, în care se constată și originea lor. În diploma aceasta se spune, că băieșii dela Trascău au venit înainte de 1291 din localitatea băieșească a Austriei superioare, *Eiswurzel*, și regele le confirmă drepturile orășenești autonome, ce le-au avut dela început.*)

În decursul timpului Trascăienii 'și-au pierdut drepturile aceste și au devenit iobagii conților *Thorockkay*. Apoi dimpreună cu drepturile 'și-au pierdut și ceea-ce e mai scump, naționalitatea. Băieșii nemți din *Eiswurzel*, ajunși în vecinătatea scaunului secuiesc al *Arieșului* și aparținători județului *Turzii*, 'și-au uitat încet pe încetul limba strămoșească și s'au maghiarizat cu totul. Deja de mai multe generații Trascăienii nu vorbesc și nu știu nemțește și se consideră pe sine de Unguri. Se spune că cu un secol înainte încă aveau cărți de rugăciune în limbă germană; azi nu se mai află la ei nici urmă de asemenea căți.

Deși Trascăienii sînt acum Unguri, au păstrat unele datine și obiceiuri dela strămoșii lor Germani, apoi caracterul portului, care se deosebește total de porturile ungurești și e unic în felul lui în Ardeal. Statura și tipul asemenea le este german. În fine din bunele însușiri ale înaintașilor au mai păstrat și iubirea de muncă și strădania.

Înzestrați cu această însușire Trascăienii au ridicat la stare înfloritoare minele și industria de fer. Dar' din timpurile mai vechi nu avem date despre producțiunea ferului, ci numai din veacul nostru. Astfel se știe că la 1821 s'au produs în Trascău 5952 de măji de fer, la 1837, 10.390, la 1838, 11.880 de măji, fiind în lucrare 11 cohuri.**)

În timpul mai nou, însă lucrarea minelor a încetat mai de tot. Concurența modernă a nimicit industria și băieșitul primitiv al Trascăienilor. Ei se ocupă acum cu alte ramuri de câștig, cu economia și cu deosebire cu lucrări

*) Diploma se află publicată în: Fejér, Codex diplom. Tom. VI. vol. I. p. 119—121.

**) Vezi: Kővári, Erdély statist. Cluj 7841.

de peatră și de pămînt, ca întreprinzători de poduri, șosele etc. apoi sînt mai puțini dintre ei și meseriași, arîndatori, birtași ș. a. prin satele vecine.

Trascăienii sînt oameni înalți de statură, bine închegați robuști și au, bărbații ca și femeile, un port frumos, pitoresc și elegant, dar' totodată costisitor. Afară de Trascău ei locuiesc și în satul vecin *Sân-Giorz* (*Sân-Giorzul Trascăului*). În aceasta localitate numără 867 de suflete, ear' în Trascău sînt 1247, fiind aproape toți de confesia unitară. Români se află puțini în ambele localități, abia la 200 de suflete.

În jurul Trascăului.

În împrejurimea romantică a Trascăului ne captivează atenția îndeeosebi muntele sau *Colțul Trascăului*, cu laturile și stîncile sale prăpăstioase. El se înalță din vale amenințător și în proporțiuni uriașe; are mai multe piscuri, în coastele cărora se află câteva peșteri.

Colosul de munte pare că ne invită a ne acătara pe coastele-i prăpăstioase și a urca culmea piscurilor sale. Urcăm pe cel mai pleșuv din ele, pe vîrfurile *Desteagului*. O lume largă, o privire încântătoare ni-se deschide ochilor din aceasta înălțime. Spre apus se ved culmile *Munților-Apuseni*, ear' spre răsărit și mează-noapte-răsărit privirea ne străbate în depărtare, peste dealurile și văile mănoase din lăuntru țării, pînă la *Arghita* de-o parte, ear' de altă parte pînă pe la *Ineu* și *Țibleş*. O frumoasă panoramă ne prezintă văile *Arieșului* și *Murășului*, cari se desvăluie vederii ca niște uriașe harte. În apropiere zărim satele *Hidiș* și *Ceagz*, unde se află cariere de peatră. Aceste sate s'au ținut odinioară de scaunul *Arieșului*, care în partea aceasta s'a mărginit cu *Colțul Trascăului*. De aici îi vine numele al doilea de *Colțul-Scaunului*.

Un alt pisc este adevăratul *Colțul Trascăului*, care se nalță mai spre apus și are de trei părți laturi prăpăstioase. La poalele lui e Trascăul, ear' pe culme se află resturi de cetate. Aceasta a fost cetatea veche a familiei *Thorockkay*, care în cronici poartă numele de *«Castrum Turockon»*.

În muntele Trascăului se află trei peșteri mai însemnate, dar' afară de ele în coastele dealurilor de calciu din apropiere mai dăm și de altele.

Una se află în dealul *Peatra-Lungă*, spre meazăzi-răsărit dela *Sângiorz*. Tavanul ei e răzimat pe mai mulți stîlpi, cari dau un echo de glăsuri confuze. Printre stîlpi stau agătați mii de liliaci, cari își au sălașul aici.

O altă peșteră se află în hotarul comunei *Vălișoara*. Gura acesteia a fost odinioară ziduită și resturile zidurilor, cari se ved pînă azi, ne amintesc timpurile de viforoase atacuri și reșmirițe din trecut.

Dintre toate însă cea mai mare și mai vestită este peștera *Bedeleului*. Ea se află în munții *Bedeleului*, spre apus dela Trascău, în depărtare de vre-o 10 chlm. Gura 'i-se deschide spre apus, în mijlocul unei regiuni păduroase, nelocuită și cercetată numai de păstori. Peștera se lungeste peste 100 m. în lăuntru muntelui și are mai multe hale și coridoare laterale. În cavitățile ei aflăm o mulțime de stalagmiți de diferită mărime și grupuri frumoase de stalactiți. Unii dintre aceștia — de formație mai veche — au culoare roșietică, ear' cei formați mai de curînd sînt albi ca zăpada și ne prezintă la lumina torțelor o priveliște din cele mai fermecătoare.

În pămîntul lutos al peșterii s'au aflat resturi de oase de-ale urșilor antidiluviani.

Dela peștera Bedeleului putem cobori pe poteci de munte în valea Arieșului, la Lunca sau la Sălciva. În partea locului se află Poarta Smeilor, de unde ni-se deschide o admirabilă panoramă asupra văii romantice a Arieșului.

Dela Trăscău la Aiud.

Depărtarea între Trăscău și Aiud este 27 km. Pe drumul ce împreună aceste două localități dăm de câteva sate, dintre cari cel dintâiu este *Sân-Giorgul*. Aici se află, din sus de sat, pe culmea unei stânci, o ruină veche de cetate. Ea ne oferă o priveliște pitorească; la poalele munților păduratici ruina apare ca o veche și falnică coroană dărăpănată, care a încununat odinioară cu superbie culmea de stâncă. Cetatea aceasta, ca și cea de pe coasta Colțului dela Trăscău, a aparținut familiei Thoroczkay. Ea a fost devastată pe timpul rescoalelor Racoțiane și de atunci zace în ruină. Se zice, că din cetate conduceau afară spre munți căi suterane, cari acum sânt surpate.

Pe la Sângiorz trece linia de despărțire a regiunii apelor Arieșului și Murășului. De aici se îndreaptă spre mează-noapte, la Arieș, părul Trăscăului, ear' de cealaltă parte se pornește spre Murăș părul Vălișoarei, care mai în jos, adunând apa mai multor pârăe, ia numirea de părul Aiudului și se varsă în Murăș la Aiud.

Mergând pe valea acestuia și lăsând la dreapta Bedeleul, sosim la comuna Vălișoara. Valea lată de până aci începe a se strîmta și în curând ne facem, alătura cu valea, intrarea în o romantică și interesantă strîmtoare de munte, numită *Cheia Poienei*, dela comuna Poiana, aflătoare dinjos de ea.

Cheia Poienei ne înfățișează de nouă icoana cheilor, atât de dese în munții și dealurile de calciu ale Ardealului. Ea este una dintre cele mai mari și mai frumoase chei ale noastre. Are o lungime de aproape 3 km. și e formată de stânci și păreți prăpăstioși. La începutul cheii se nalță de ambele laturi păreți de stâncă imosanți, în coastele cărora se ved guri de peșteri. Pe aici calea duce pe malul drept al văii, mai în jos însă făcând o cotitură, trece pe malul stâng. Aici dăm de cea mai interesantă parte a cheii, imediat la cotitură, în stânga, se înalță un colos de munte, în forma unei cetăți surpate, cu păreții crepați și brăzdați adânc de puhoie. Stânca după forma ei poartă numirea de «Cetate» și se înalță până la 300 m. peste vale, ear' înălțimea absolută îi este de 773 m. În fața ei, de cealaltă parte se ridică două puternice șghiaburi de stâncă, ca două piramide ciuntate, printre cari străbate cu zuzet apa părului, ear' alătura de el se așterne calea făcută pe iezături de piatră.

Dinjos de cheie se află satul Poiana, după-care mai dăm în cale de comunele Căcova, Măgina și Aiudul-de-sus (Felaiud). Regiunea pe aici are caracterul dela țeară, dealuri și coline, pe coaste cu țarine bogate, se înșiră în neorânduială unele după altele. Dela Măgina în jos și pe la Felaiud se estinde în dreapta o uriașă pădure de stejar, proprietatea colegiului reformat din Aiud, ear' în dosul ei se înalță puternicul munte *Plașa*. La Aiud sântem în valea Murășului, în inima Ardealului.

Locuitorii acestor sate sânt Români; numai în Felaiud se află și Unguri în număr mai mic. Ocupațiunea lor este economia de câmp și creșterea vitelor, dar' pe la Poiana, Căcova și Măgina se află pomaturi estinse, așa că ținutul acestor sate se numește «țeara poamelor».

(Va urma).

CRONICĂ.

Alegeri de învățători. Din *Bistrița* ni-se scriu următoarele: „Fiind alegere de învățător la școala noastră elementară română gr-cat. din *Bistrița*, dintre 10 inși ce au concurat, a fost ales prin aclamațiune domnul *Teodor A. Bogdan* fost învățător în Șamșud-de-Câmpie, care a produs cele mai bune documente. Cu drag a fost ales, căci mulți sânt de făcut și întregit la școala noastră și sperăm, că dibaciul învățător dând mână cu mână cu celalalt învățător vor pute lupta în contra stavilelor, și vor pute ridica școala noastră la nivelul, la care se află și celelalte școale din loc».

— Din *Ohaba* ni-se scriu: Sâmbătă, în 3 Septembrie st. n. s'a făcut alegerea de învățător-dirigent în *Ohaba* (com. Făgăraș), ocupat înainte de aceasta de D. Pandrea. A fost ales cu aclamație harnicul învățător din *Ved*, *Octavian Popp*.

Parastas pentru Stefan-cel-Mare. Duminecă, la 4 Sept. n., s'a oficiat un parastas la mănăstirea Patna din Bucovina, pentru fericitul și deapănarea pomenitului ctitor al acestei mănăstiri, *Stefan cel Bun și Mare*.

„Patria” spune, că parastasul a fost oficiat de P. C. Sa Părintele egumen și archimandrit *Vasile Renney de Herseni*, în sobor cu patru preoți și doi diaconi.

La parastas a asistat o lume imensă, Români, Germani, Ruteni, Unguri și Poloni.

Un Ungur dia *Hadic* a ținut, în mijlocul unei liniște sepulcrale, un discurs entusiast în limba română despre marile merite ale lui *Stefan-cel-Mare*.

Un alt Ungur, anume *Pál István János*, a depus pe mormântul marelui *Voevod* o cunună foarte frumoasă și trei luminări mari în valoare de șese florini.

Copii născuți din căsătoria civilă. *Kánovics*, un preot catolic din *Budapesta*, a introdus în matricula botezaților, pruncul unui deregător, ca nelegiuit, pentru-că deregătorul a încheiat numai căsătoria civilă, nu și bisericescă. Preotul *Kánovics* a declarat, că toți pruncii născuți numai din căsătoria civilă îi va înscrie de nelegiuiti. Firește că foile ungurești sânt supărate foc pe acest preot vrednic și-l amenință cu pedeapsă și procese.

Sfințire de biserică în Acăș. Senatul bisericesc, și poporul român din *Acăș* invită la sărbătorile sfințirii bisericii românești gr-cat. din *Acăș*, cari se vor săvârși în 8/20 Septembrie a. c. cu următorul program: 1. În 7/19 Septembrie: Primirea și încuadrarea oaspeților sosiți. 2. După amiază la 5 ore: *Inseratul și Litia*. 3. În 8/20 Septembrie dimineața la 6 ore: *Itrosul*. 4. Dela 7 ore preoți anumiți vor primi mărturisirile (ispedirile) credincioșilor. 5. La 9½ ore sfințirea apei, a bisericii, proscomidia și apoi liturgia solemnă, la sfârșitul căreia credincioșii mărturisiți se vor cumineca, după-ce va urma cuvântare bisericască ocazională împreună cu pomelnicul tuturor binefăcătorilor bisericii. 6. La 1 oră după amiază banchet (de o persoană: 1 fl. 20). 7. La 3 ore *Vernia*, după sfârșirea căreia la 4 ore va urma: petrecere populară aranjândă în loc deosebit, unde prețul de intrare va fi de o persoană: 30 cr. sau 60 bănuți. 8. La 8 ore seara petrecere cu dans aranjată pentru inteligență de tinerimea română din *Sălagiu* și părțile

mărginașe. Prețul de intrare de persoană: 80 cr. Sala de dans frumos aranjată și împodobită.

Alegere de medic în Arpaș. În *Arpașul-inf.* (comit. Făgăraș) a fost ales în 9 Septembrie u. a. c. ca medic dl. *Dr. George Moldovan*. Candidați au fost 5, 3 Români și 2 Măghiori (unul *Jidan*). Primpretorul a candidat numai pe un Român — în cerc de altminterlea necunoscut — și pe cei doi străini. Alegerea s'a făcut cu unanimitate.

Nu trebuie „Kisdedovó”. Ni-se scrie din *Orșova*: Vestitul „*Kulturegylet*” susținut aici în *Orșova* vre-o câiva ani de-arindul un „*Kisdedov*”, și băgseama păcălindu-se, nefăcând nici o ipravă, își lăa sborul cultural în altă parte mai accesibilă pentru transplantarea culturii moderne și lăsa treaba — baltă. În vara asta însă sosi la primăria de aici un rescript prin care se provoacă reprezentanța, ca să hotărască înfrințarea unui „*Kisdedovó*” pe sepele comunei. Reprezentanța comunală în ședința ținută la 30 August, la deslușirile date de energicul reprezentant *P. Călcianariu*, majoritatea votă contra acelui rescript, desfășându-l aplicabil, aici în *Orșova*. De-ar fi on. reprezentanță comunală totdeauna la culmea misiunii sale, atunci de sigur sarcinile cele mari s'ar micl.

Dăruiți. Din *Pustiniș* ni-se scriu următoarele: Hramul sfintei noastre biserici este *Adormirea Născ. de D-zeu*; de mare însemnătate este la noi ziua aceasta și cu mare însuflețire o sărbăm. La noi așa e datina la hram de să face jocul în jurul sfintei biserici; aci e făcută o șatră în care vând epitropii vin, care l-au cumpărat cu preț mic și îl vând cu ceva mai mare, ear' venitul e al sfintei biserici. Pe la orele 3—4 d. s. au dăruiit sfintei biserici bani și grâu următorii: *Nicolau Coată* și *Nicolau Harecini*, câte 1 fl., *Dimitrie Coată*, *Maria Coată*, *Gavril Coată*, *Petru Moroaică*, *Nicolae Surdan*, *Trăila Surdan*, *Iosim Iacoșan*, *Visnoski Balint*, *T. Ianoș*, *Anuica Voicău*, *Florea Voicău*, *Iovan Moldovan*, *Ilie Baia-mare*, *Fuchs*, *Ianosovici*, *Colani*, *Han*, *Blanc*, *Vais*, *Osti*, *Ioan Martinovici*, câte 50 cr.; *Simion Voicău*, *Ilie Baia-mic*, *Jiga Polak*, câte 30 cr.; *Florea Cărăneanți*, *C. Clecan*, *A. Putici*, *I. Putici*, *Pava Baia*, *Spaso Bugariu*, *Ghiga Nistor*, *Nică Bucovan*, *Pavel Baia*, *Ioan Baia*, *Tosa Voicău*, câte 20 cr.; *Marcu Cărăneanți*, *Chenta Arion*, *Petru Moldovan*, *Moise Mac*, *Tosa Voicău*, câte 10 cr.; și dela mai mulți 2 fl. 39 cr. Grâu au dăruiit următorii: *Iovan Surdan* 4 speni, *Nicolae Coată* 2 speni, *Ioan Coată* și *Iacob Popovici* câte 1 spen. Acestor îndurători D-zeu să le îndulcească traiul și să le lungească firul vieții.

T. Votădu.

Foc. Ni-se scrie: În ziua de 8 Septembrie st. n. pe la orele 10 a. m., trecând trenul prin com. *Inoc* (comitatul *Turda-Arieș*, cercul *Vințul-de-sus*), au sărit schintei dela locomotivă, aprinzând șura proprietarului *Tănase Păcurariu*. Ajutat fiind focul de un vânt violent dela nord în mai puțin de 15 min. a prefăcut în cenuse toate superedificatele a 6 familii române, scăpând numai cu îmbrăcăminte de pe ei. Acum nenorocitele familii se află pe străzi în cea mai neagră miserie. Focul a putut fi stins numai prin neobosita activitate a pompierilor, care au alergat din *Vințul-de-sus* sub conducerea pretorului *Magyari*.

Șozenii ungurești la manevre. *Tribunei*, i-se scriu dela *Buzias*, între multe alte știri despre manevre, următoarele:

„Duminecă seara s'a produs înaintea cortelului împărătesc „societatea filarmonică“ din Timișoara, compusă aproape exclusiv din Nemți, care, după afirmațiunea unor oameni competenți, ar fi cea mai excelentă reuniune de cântări nu numai din Bănat, ci din toată Ungaria și Transilvania. Sub conducerea lui „Regens-chori“ Novack (Boem) s'au cântat cântările: „Zur Ehre Gottes“ de Beethoven, „Nachtzauber“ de Storch și „Vor der S. hlacht“ de Lisst. Va să zică, o societate nemțească de cântări din orașul germano-român-erb Timișoara s'a produs înaintea Împăratului, sub conducerea unui Ceh, cu 3 piese germane, compuse de compoziști germani. Foile ungurești vin acuma să spună lumii, că „Magyar dalárda“ din Timișoara, care nici nu există (precum nu există în metropola Bănatului nici o altă reuniune de cântări ungurească, ci există numai încă câteva alte reuniuni de cântări germane și române), că „Magyar dalárda“ din Timișoara s'ar fi produs cu piesele: „Isten dicőége“, „Csata előtt“ și cu „Éji varázst“.

Ați falsificat istoria, Ungurilor. Falsificați acum și — raporturile dela Buzias. Să vă fie de bine.

Pentru-ca oaspeții străini, cu deosebire militarii străini, să creadă, că împrejurul Buziașului nu există salbă de altă sămânță, ci numai strănepoți neaoși de-ai lui Árpád, solgăbirorii și notarii au cutreerat tot comitatul, ba și comitatele vecine, pentru a aduna toți cocșii și toate servitoarele de ugun, i-au îmbrăcat frumos și i-au prezentat lumii până și fotografiați, ca: *popoveni maghiari din jurul Buziașului*. (Să nu rîdeți!!)

Parcă ambasadorii puterilor externe n'ar ave nici o cunoștință despre stările dela noi, par'că n'ar exista mapele etnografice ale lui Kiepert, Andrei, Czoernig ș. a. Nu, domnilor, nu! Jurul Buziașului nu e locuit de Unguri, ci — cu excepțiunea Șvabilor dela Bucova, și a Cotcoreșilor dela Recaș — tot ținutul e populat aproape exclusiv de Români și încă de ce fel de Români, de cei-ce zic:

„Sprinten e Crișanul,
Harnic Ardeleanul,
Bănățeanul mai voinic
Nu-i e frică de nimic“.

Români de cei cari mai zic:

„Nu-i Român ca Bănățeanu,
Bănățean ca Lugojanu“.

Patrioții noștri au mai grijit și de un „clown“. Imbrăcără pe un copilăș mic ca pe un paiat, cu haine de „cicoș“, cu mâneci largi, cu ismene ungurești, cu pinteni la cisme, și după-ce l-au instruat îndestul îl trimiseră Duminecă d. a. (firește cu știrea și învoirea comitetului aranjator civil) la o grupă ce se formase în parcu înaintea prefecturii, în jurul Împăratului. Copilașul sir gur avea instrucțiunea de a se arăta „Regelui“ cu cuvintele: „Bácsi, maga a ki á y?“ (Nene, Domnia Ta ești Regele?) Dar' Ungurașul s'a cam futuriat, căci Împăratul plecase deja în apartamentele sale și a agrăit pe șeful statului-major baronul Beck, smintindu-și adresa și făcând de rîs pe cei-ce l-au trimis.

Cas de moarte. Primim următorul anunț: Subscriși cu inima frântă de durere înștiințăm pe toți consăngenii, amicii și cunoscuții, că mult iubitul nostru soț, tată, frate, unchiu, moș, văr, *Basilii Porușiu*, paroch gr.-cat în Rediu, după o boală îndelungată și grea astăzi, la 12 ore din zi, în anul al

57-lea al vieții și al 33-lea al preoției, împărțit cu sf. taine și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului. Osămintele scumpului răposat se vor astruca Sâmbătă, în 10 Septembrie a. c., la 1 oră p. m., în cimiterul sf. biserici gr.-cat. din Rediu. Fie-i țărna ușoară și memoria binecuvântată! Rediu, la 8 Septembrie 1898. Ana Porușiu născută Oros, ca soție; Aurel, Victoria și Emil, ca fii; Vasiliu, Virgil, Ana, Ioan și Maria, ca nepoți; Nonus, Teofil, Octaviu, ca frați; Samoilă Porușiu, consilier reg. în pensiuie, ca unchiu; Iuliu, Augustin, Aurel, Valeriu, Stefan, Emil, Samoilă, Victor și Marița, Romul, Emil și Valeria, și Alexandru Ramonțian, par. în Turda, ca veri primari.

Seceta pe pusta Ungariei. Din Dobrișin se anunță, că seceta ce durează de mai mult timp, a uscat total vegetațiunea de pe pusta Hortobágy. Tărmele nu află pășune și nori de praf acoper sâniatatea cerului. Cucuruzăstinele și viile sînt arse și ara nu se poate decât cu plug cu vapor.

Gimnasiu unguresc în Făgăraș. După-ce congregațiunea comitatensă, ținută în 29 August, a votat subvenția de 1000 fl. pentru ridicarea gimnasiului unguresc, ce era plănuț în Făgăraș, în 1 Septembrie a și sosit telegrama ministrului, prin care se încuviințează deschiderea primei clase gimnasiuale.

Morți de foame în Londra. După statistica oficioasă, în Londra în anul trecut au murit de foame 44 de persoane. În cel mai avut oraș din lume, din sfârșimăturile ce cad de pe mesele alor 4 milioane și jumătate locuitori câți fi are, nu a ajuns ceva și pentru cei 44 nefericiți, cari au murit de foame.

În amintirea iubiților răposați. Faptă vrednică de toată lauda și deamă de a fi urmată și de alții au întreprins frații Moga din Sibiu din prilejul trecerei la cele eterne a bunului fruntaș Radu Istrate, răposat în Boița. Anume domnia lor în scopul eternisării memoriei răposatului, au întreprins între rudenii o colectă în favorul fondului creat de „Reuniunea sodalilor Români din Sibiu“ cu menirea de a ajutara văduvele și orfanii meseriașilor români, al cărei rezultat este următorul: Văduva Elena Radu Istrate, Stan Bădilă, Frangu Constantinescu și Ioan Brătulescu, proprietari în Boița, au contribuit cu 50 cr.; Zaharia Moga și soția sa Ana 1 fl.; Petru Moga și soția sa Maria cu 1 fl. și Avram Moga cu 50 cr. În total 4 fl. 50 cr., cari s'au administrat la cassa Reuniunii.

— În legătură ni-se comunică, că tot în memoria răposatului Radu Istrate au contribuit la acel fond dl Ioan I. Hincăcu, profesor în Buzău cu 1 fl.; ear' dl Petru Tincu, funcționar la „Albina“ și Lazar Prașca cancelist advocațial, au contribuit cu câte 1 fl. în memoria regretatului Nicolae Sterca Șuluțiu.

Concert și petrecere. Corul vocal român gr.-or. din Cuvești (Kövesd) invită la „concertul cu teatru și dans“, ce îl va da Marți, în 8/20 Septembrie 1898, în localul d-nei Grünfeld din loc. Începutul la 7 ore, Prețul de intrare: locul I. 40 cr., locul II. 30 cr. și galeria 20 cr. de persoană. Venitul e menit pe seama fondului.

Agenți provocători. Din *Cut* (comit. Albei-inf.) se vestește următorul fapt: „În ziua de 20 August n. așa numita ziua lui „Szent István“ sergentul de gendarmi a

visitat toate prăvăliile din *Cut*, făcându-se că cumpără câte-ceva. Dintr'un loc a cerut țigări, dintr'alt loc chibrite, dintr'altul bomboane. — După aceea i-a arătat pe neguțătorii din sat, cari sînt Români, că n'au ținut „sărbătoarea de stat“, și că au vîndut mărfuri în ziua de „Szt. István“.

Ei au fost citați la pretură în Cunța. Au dovedit cu toții, că au vîndut înainte de ameză, când nu e oprit a vinde nici chiar în ziua lui „Szt. István“ și astfel au rămas nepedepsiți“.

— Rămâne însă dovedit încă odată și aceea ce noi de multe-ori am susținut, că gendarmii maghiari sînt, nu țăzitori de ordine, ci agenți provocători, cari provoacă, ca apoi să poată pedepsi și șicana pe oameni.

Timbrele pentru documente. Cu 1 Septembrie st. n. timbrele (ștempelele) vechi pentru documente au eșit din folosință, introducându-se în locul lor alte timbre noue. Timbrarea documentelor cu timbre vechi deci nu mai are valoare. Timbrele vechi se pot răsucumpăra numai până la 1 Octombrie st. n. Avis celor cari mai au atari timbre.

Tarifa pe linia ferată Făgăraș, după-cum ni-se comunică e următoarea: Șelimer și Mohu clasa I. 30 cr.; clasa II. 15; clasa III. 10 cr. Veștem și Tălmăciu I. clasă 40 cr.; II. 22 cr.; III. 15 cr. Podul Oltului (Olthid), Sebeșul-sup., Turnu-roșu, Turnu-roșu halta și Avrig cl. I. 60 cr.; cl. II. 40 cr.; clasa III. 25 cr. Porumbacul-inf. clasa I. 90 cr.; clasa II. 55 cr.; clasa III. 35 cr. Cârța clasa I. 1 fl. 10 cr.; clasa II. 70 cr.; clasa III. 45 cr. Arpașul-inf. clasa I. 1 fl. 20 cr.; clasa II. 80 cr.; clasa III. 50 cr. Viștea-inf. clasa I. 1 fl. 80 cr.; clasa II. 1 fl. 20 cr.; clasa III. 75 cr. Beșimbav clasa I. 1 fl. 80 cr.; clasa II. 1 fl. 20 cr.; clasa III. 75 cr. Sâmbăta-inf. clasa I. 1 fl. 80 cr.; clasa II. 1 fl. 20 cr.; clasa III. 75 cr. Făgăraș clasa I. 2 fl. 40 cr.; clasa II. 1 fl. 60 cr.; clasa III. 1 fl.

R Î S.

Țiganul la moară.

Când crepa zorile de ziuă se duse și bietul Rîpă la moară, dar' nu pentru a măcina, feri Doamne, numai de-a pîlă ceva. Întră în moară, unde nu era nime, că morarul se dusesse des de dimineată în sat. Țiganul se urcă în pod, află ciocanele cu care morarul taie peatra, se uită lung la ele, apoi le scapă în traistă, și o ia la fugă spre sat. În capul satului eată și morarul dracului se întâlnește cu el. — Bună dimineată, mîi Țigane! — Ce ciocane? răspunde repede Țiganul — Aha, mîtu-mi furi ciocanele, zise morarul, — Ba, să mî bată D-zeu jupâne, de le fur, numai le duc să le ascuțesc.

Împărt. de *Michail Bene*, cantor în Corond.

POSTA REDACȚIEI.

M. B. în Corond (Sălăgiu). Din cele-ce ai trimis publicăm pe rînd. Mulțumită. Nrii cari vî lipsesc îi trimitem, dar' cei din 1897 nu-i avem. Când vi-se perde un număr reclamați mai curînd.

Abonent nr. 8590. Cartea despre care întrebă nu se află românește: Folosește-te de una nemțească sau ungurească.

Pentru redacție și editură responsabil: *Andrieu Baltes*. Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: *V. H. Dressnandt*.

Călinarul săptămânei.

Zilele	Călinarul vechiu	Călin. nou	Soarele
	Duminica a 15-a d. Ros., gl. 6, sft. 4.		rés. ap.
Dum.	6 Minun. Ar. Michail	18 Toma Ap.	5 53 6 7
Luni	7 Muc. Sozont	19 Ianuario	5 54 6 6
Marți	8 (+) Nașt. Născ. d. D.	20 Eustachie	5 55 6 5
Merc.	9 † PP. Ioach. și Ana	21 Mateiu	5 56 6 4
Joi	10 Mucenița Minodora	22 Mauriciu	5 57 6 3
Vineri	11 Cuv. Teodora	23 Tecla	5 59 6 1
Sâmb.	12 Muc. Antonom	24 Gerhard	6 0 6 0

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Luni, 7 și Marți, 8 Septembrie: Arghiehat.

Marți, 8 Septembrie: Cernat, Lăpușul-romănesc, Sermașul-mare, Sântă-Măria-Orlei, (Oralya-Boldogfalva), Vajdahaza.

Mercuri, 9 Septembrie: Gârcei (Görcsön), Hodoș, Huedin, Ibașfalău, Lechința, Lunca, Poiana (comit. Sibiiului), Racoșul-inferior, Sân-Miclăuș.

Joi, 10 Septembrie: Mediaș.

Joi, 10 și Vineri, 11 Septembrie: Panciova.

Vineri, 12 Septembrie: Hălmașul-mare, Șimlul-Sălagiului.

Sâmbătă, 13 și Duminică, 14 Septembrie: Hida, Lăpușul-unguresc, Sitvașul-superior.

Duminică, 14 Septembrie: Abrud, Brețcu, Eted, Zam.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

au apărut tocmai și se află de vânzare în
 librăria „Tipografia“, societate pe acțiuni,
 Sibiu, strada Poplăcil 15:

INDREPTAR PRACTIC

IN

ECONOMIA RURALĂ

compus de

cel 12 preoți întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de

Ella Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

Mașini de sămănat

practice și ieftine, se află în deposit

[1710] 2-2

la
Andreu Rieger,prima fabrică ardeleană de mașini economice
și turnătorie de fer, în Sibiu.

Prăvălia „Mercur“,

societate comercială pe acții în Dej,

aduce la cunoștința on. public român, că pentru sezonul de
 toamnă și iarnă se poate căpeta cu cele mai modeste prețuri:

Stofe pentru dame indigene și franceze, casane și parchete în cele mai moderne culori și desemnuri. Diferite zephyruri, oxforduri și cretoane. Tot soiul de pânză și chifone pentru albituri.

Stofe bărbătești indigene și engleze dela cele mai renumite fabrici.

Papuci (ghete) și galoci pentru bărbați, dame și copii.

Pălării pentru bărbați și copii în fașonurile cele mai noi și pălării preoțești. Plapoane de chașmir, atlas și rong mari și pentru copii. Foarte frumoase covoare de spargă, tapetri și persiane.

Mare deposit de bumbacuri de brodat, împletit și tot

Rum veritabil, englez, de Cuba și Jamaica

Vinuri naturale de masă, friptură și desert.

Vinderea se face în mare și în detalii cu cea mai mare promptitudine.

[1715] 2-10

Direcțiunea.

soiul de urzit și bătut, alb, galben și colorat, direct importat din cele mai renumite fabrici din patrie și străinătate.

În branșa ferăriei:

Toate soiurile de penți și ruzi, precum și fer pentru unelte agricole. Unelte pentru fauri, lăcățari și măsari. Diferite cuptoare și tinichea neagră și albă.

În băcănie: O mulțime de soiuri de cafea, orezuri japoneze, italiene și indigene. Lumini de masă și biserică. Uleiuri de măsline etc. Diferite culori în firnis în doze de 1/4, 1/2 și 1 chlg., feștea pentru padimenturi etc. Recusite de școală, tăblițe, caiete etc.

CRISĂ MARE!

New-York și Londra nu au cruțat nici continentul european și o mare fabrică de argintării s'a simțit îndemnată a desface proviziunea sa mare numai pe lângă o mică remunerație a puterilor de lucru. Cu executarea acestui mandat sunt eu împuternicit Expedez deci ori-și-cui obiectele următoare pe lângă simpla remunerare de fl. 6.60 și anume:

- 6 cuțite fine cu tăis veritabil englez,
- 6 furculițe de argint patent american dintr'o bucată,
- 6 linguri de argint patent american,
- 12 lingurițe de argint patent american,
- 1 lingură pentru supă, de argint patent american,
- 1 lingură pentru lapte, de argint patent american,
- 2 pahare pentru ouă, de argint patent american,
- 6 tave Victoria englezești,
- 2 feșnice frumoase de masă,
- 1 sită pentru ceai,
- 1 lopătică pentru zahăr pisat.

44 de bucăți la olaltă numai fl. 6.60.

Toate aceste 44 de bucăți au costat mai înainte fl. 40 și se pot căpeta acum pentru prețul minimal de fl. 6.60. Argintul patent american este un metal cu totul alb, care își păstrează culoarea timp de 25 ani pe garanță. Ca dovada cea mai bună, că inseratul acesta nu e

nici o înșelăciune

mă oblig prin aceasta în public, a retrimite banii fără nici o împedecare tuturor cărora nu le convine marfa. Nimeni să nu lase deci prilejul acesta admirabil și să-și procure splendida garnitură, care e cu deosebire acomodată ca

present admirabil de nuntă și ocaziune

precum și pentru toate gospodăriile mai bune

Se capătă numai la

[1614] 4-5

A. Hirschberg,

agentură principală a fabricelor americane unite de argintării patent

Viena, II., Rembrandstrasse 19/7. — Telefon nr. 7114.

Expediția în provincie se face cu rambursă sau pe lângă anticipația sumei.

Praful necesar de curățit 10 cr.

Veritabil numai cu marca înregistrată de-alături (metal higienic).

Extras din scrisorile de recunoștință:

Stimate dle! Sânt foarte mulțumit cu garnitura. Vă rog să ma' trimiteți trei garnituri de aceste la adresa cumnatei mele br. Nyáry născ. Somogyi la Szántó.

Pilis.

Br. Iuliu Nyáry.

Primind expediția sânt mulțumit. Vă rog încă de o splendidă garnitură de fl. 6.60.

Cluj.

Baronessa Bánffy.

A apărut la
„Tipografia“, soc. pe acțiuni în Sibiiu
Cartea
Stuparilor
săteni

de
Romul Simu, învățător.

Cu mai multe ilustrațiuni în text.

Editura și proprietatea
„Reuniunii rom. de agricultură din comitatul Sibiiului“.

Prețul 35 cr. plus portul postal.

Reuniunea agricolă prin edarea acestei cărți folositoare a umplut un gol adânc simțit în literatura stupăritului. Broșura este scrisă de un fruntaș învățător, stupar priceput. Ea tractează pe scurt tot de ce are trebuință un stupar. Se recomandă cu deosebire ca premii pentru școlile noastre de tot soiul.

Se vinde la

„Tipografia“,
societate pe acțiuni în Sibiiu

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

„Istoria Transilvaniei“

de
George Barițiu.

Monumentalul op al regretatului nostru istoric: „Părți alese din istoria Transilvaniei pe 200 ani din urmă“, se poate procura de acum

cu preț redus!

Volumul I.

broș. în loc de fl. 4.20 numai cu fl. 2.50, leg. fl. 3.30.

Volumul II.

broș. în loc de fl. 4.— numai cu fl. 2.—, leg. fl. 2.80.

Volumul III.

broș. în loc de fl. 2.80 numai cu fl. 2.—, leg. fl. 2.80.

Opul întreg:

broș. în 3 vol. în loc de fl. 11.— numai cu fl. 6.50 = șese florini și cincizeci cr. v. a., leg. fl. 8.60.

Această carte n'ar fi iertat să lipsească din casa nici unui bun Român

Fabrică de săpunuri fine în Orlat.

Nu e încă destul de cunoscut, că în țeara noastră este o fabrică, fabrica chimică a domnului

[624] 25—42

Dr. H. Schielbach în Orlat,

care se ocupă cu fabricarea săpunului de toaletă și de parfumerii și produce numai marfă curată, care se poate compara cu ori-ce altă concurență. De aceea

e de mare preț

dacă p. t. publicul face o încercare și se convinge de bunătatea acestor fabricate. Săpunurile de toaletă sunt, în urma compoziției lor, foarte fine și binefacătoare pentru piele. Se pot cumpăra din cele mai multe localuri de boltă ale Sibiiului.

Pentru cei-ce se interesează e de însemnat, că la librăria „Tribunei“ este expusă pentru comerțanții din afară o colecțiune de mustre de săpunuri dela Orlat.

„ARIEȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII,

înființată de 11 ani

în Turda (Torda), comitatul Turda-Arieș (Aranyostorda).

1. Primește depuneri spre fructificare, atât dela particulari, cât și dela corporațiuni cu 6%, dacă banii depuși nu se scot în timp de un an, sau în timp și mai îndelungat, solvind în cazul acesta institutul și darea erarială după depuneri. Pentru depunerile făcute pe timp mai scurt sau nedeterminat încă se dau 6%, dar' darea erarială are să o solvească deponentul.

Depuneri până la suma de 100 fl. se pot ridica ori-când. Sume mai mari sunt de a se însinua spre abdicere prealabil și anumit, sume: dela 100 până la 500 fl. cu 15 zile, dela 500 până la 1000 fl. cu 30 zile, și dela 1000 până la 2000 fl. cu 45 zile înainte. Permițând starea casei, depunerile se răsplătesc îndată și fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face și prin postă și se resoalvă cu reînțoarcerea ei.

2. Acoardă credit pe lângă cambii și obligațiuni cu caventați.

3. Dă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară și pe efecte.

4. Acoardă credite fixe pe lângă intabulare pe realități și case.

5. Și cumpără spre scopul plasării efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

Turda, în 21 Aprilie 1898.

[1019] 41—60

În numele direcțiunei:

Iuliu Bardosy, președinte.

Ioan Mesaroș, vicepreședinte.

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerțiu, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess,

[480] 27—

fabrică de casse în Sibiiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.